

Qüvvət elmdədir...

Nizami Gəncəvi

**НАУКА
SCIENCE**
Орган Президиума Национальной академии наук Азербайджана
Newspaper of the Presidium of the Azerbaijan National Academy of Sciences

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin orqanı

№ 43 (1397)

Cümə, 29 dekabr 2023-cü il

Qəzet 1984-cü ildən nəşr olunur

Əfsanələri həqiqətə çevirən liderin hər ad gündündən açılan yeni üfüqlər

Azərbaycan xalqı bu gün çoxəsrlik tarixi inkişaf yolumuzda özünü ən şərəfi və əfsanəvi dövrünü yaşayır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti, Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev əfsanələri real tarixə çevirməyi bacarmışdır. Azərbaycan Respublikası həm ölkə daxilində və həm də beynəlxalq aləmdə heç vaxt indiki qədər güclü olmamışdır.

Prezident İlham Əliyevin Azərbaycan Respublikasına böyük uğurla rəhbərlik etdiyi möhtəşəm 20 il əsrərə bərabər mühüm tarixi mərhələdir. İkinci Qarabağ müharibəsində Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin Dəmir Yumruğu ilə qazandığı bö-

yük Zəfər çoxəslik Azərbaycan tarixinin təkrarı olmayan nadir hadisəsidir. Müstəqil ölkəmizin ərazi bütövlüyünün ve suverenliyinin tam və qotı şəkildə təsdiq olunması Prezident İlham Əliyevin fəth etdiyi əlçatmaz uca zirvədir. Azərbaycanın işgaldən azad edilmiş Xankəndi şəhərində hərbi paradin keçirilməsi Heydər Əliyev - İlham Əliyev ideallarının möhtəşəm təntənəsidir. Xankəndi stadionunda Azərbaycan idmançılarının keçirdiyi futbol yarışında Prezident İlham Əliyevin topa vurduğu zərbə Azərbaycan xalqının və müstəqil dövlətimizin daha parlaq gələcəyinin paroludur və eyni zamanda düşmənə endirilmiş ağır zərbədir.

Xalqımızın bütün təbəqələri kimi Azərbaycanın elmi icimaiyyəti, Milli Elmlər

Academiyasının çoxminli kollektivi də ürkədən inanır ki, müstəqil dövlətimiz xalqımızın lideri İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə bundan sonra da daha böyük uğurlara imza atacaqdır. Azərbaycan alimləri hazırkı məsuliyyətli və şərəflə mərhələdə də Prezident İlham Əliyevin xarici və daxili siyasetini ürkədən dəstəkləyir və ölkəmizdə cənab Prezidentin qətiyyətli irəliyə doğru atıldığı addımların böyük magistrallı yollara çevrilməsinə xidmət göstərməyi özlərinə şərəflə borc hesab edirlər. Hər bir Azərbaycan vətəndaşı kimi elm adamları da xalqımıza hazırkı dövrün misilsiz iftixar mənbəyi olan tarixi hadisələrindən doğan qeyri-adı günləri yaşıatdığı üçün Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə borclu və minnətdardırlar.

**Azərbaycan Respublikasında
2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə
həmrəylilik ili" elan edilməsi haqqında
Azərbaycan Respublikası
Prezidentinin Sərəncamı**

Azərbaycan Respublikası beynəlxalq ictimaiyyətin etibarlı və məsuliyyətli üzvü kimi iqlim dəyişmələrinin fəsadlarına qarşı mübarizəyə öz töhfəsini verir.

Azərbaycanın 2030-cu ilə qədər sosial-iqtisadi inkişafə dair beş milli prioritətdən biri "Təmiz ətraf mühit və yaşıl artım ölkəsi" kimi müəyyən edilmişdir. Həmin prioritətə uyğun olaraq, ətraf mühitin sağlamlaşdırılması, yaşıllıqların bərpası və artırılması, su ehtiyatlarından və dayanıqlı enerji mənbələrindən səmərəli istifadənin təmin edilməsi istiqamətində işlər aparılır.

Azərbaycan baza il (1990) ilə müqayisədə 2030-cu ilə qədər istilik effekti yaradan qazların emisiyalarının 35 faiz, 2050-ci ilə qədər isə 40 faiz azaldılmasını hədəf kimi götürmüştür.

İşgaldən azad edilmiş Qarabağ və Şərqi Zəngəzur, eləcə də Naxçıvan Muxtar Respublikası yaşıl enerji zonası elan olunmuşdur. Azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən genişməqsədli bərpə və yenidənqurma prosesində ətraf mühitin qorunması prioritətdir. Həmin ərazilərdə "ağılı şəhər", "ağılı kənd" kimi innovativ yanaşmalar tətbiq edilir, ekosistem bərpə olunur.

Yaşıl enerji növlərinin yaradılması və yaşıl enerjinin dünya bazarlarına nəqli Azərbaycanın enerji siyasetinin prioritətidir. Azərbaycan elektrik enerjisi istehsalının qoymuş gücündə bərpə olunan enerji mənbələrinin payının 2030-cu ilə qədər 30 faizə çatdırılmasını hədəfliyir.

BMT-nin Iqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyası - COP29 kimi mötəbər bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsi ilə əlaqədar yekdil qərarın verilməsi beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən Azərbaycana böyük hörmət və etimadın, eləcə də ölkəmizin milli, regional və global səviyyədə ətraf mühitin qorunması, iqlim dəyişmələrinin qarşısının alınması işinə töhfəsinin təqdir olunmasının bariz nümunəsidir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhber tutaraq, iqlim dəyişmələrinə qarşı global mübarizədə beynəlxalq həmrəyliyin gücləndirilməsi məqsadile qərara alıram:

1. Azərbaycan Respublikasında 2024-cü il "Yaşıl dünya naminə həmrəylilik ili" elan edilsin.

2. Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Administrasiyası Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylilik ili" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər planına dair təkliflərini bir ay müddətində hazırlanıb Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə təqdim etsin.

İlham ƏLİYEV

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti

Bakı şəhəri, 25 dekabr 2023-cü il

Müasir tarixi epoxanın qüdrətli Lideri, xalqımızın böyük oğlu, Prezident İlham Əliyevin hər ad günü ölkəmizin inkişafının daha parlaq bir səhifəsi və yeni xoşbəxt sahahlara açılan geniş üfüqlərdir.

Möhtərem Prezidentimizi xalqımız üçün əlamətdar olan bu gündə ürkədən təbrik edir, dövlətimizin rəhbərini möhkəm cansağlığı və apardığı qətiyyətli mübarizədə yeni-yeni qələbələr arzulayıraq.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının kollektivi adından

İsa Həbibbəyli
AMEA-nın prezidenti, akademik

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəylinin 31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə Akademiya əməkdaşlarına təbriki

Hörmətli həmkarlar!

31 Dekabr - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü iki əsre yaxın bir müddədə öz qohum-əqrabalarından, soydaşlarından ayrı düşməyə məcbur edilmiş, bütün tezyiqlərə baxmayaraq öz milli kimliyini qoruyub saxlamış xalqımızın tarixinə əlamətdar günləndən biri kimi dönmüş, müasir dövlət müstəqililiyimizə gedən yolda önməli rol oynamışdır.

Hor zaman olduğu kimi, həmin dövrün hadisələrinə də ilkin siyasi qiyməti məhz Ümummilli Lider Heydər Əliyev vermiş, görkəmli dövlət xadiminin təşəbbüsü ilə 16 dekabr 1991-ci ildə Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisi tərəfindən dekabrın 31-i tarixinin Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü kimi elan edilməsi haqqında qərar qəbul edilmişdir. Çünkü Ulu Öndər dünya azərbaycanlılarının birliyinin təmin edilməsinin Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin qorunub saxlanması və gücləndirilməsi istiqamətində.

mətindəki rolunu hər kəsdən gözəlmiş, 2001-ci il noyabr ayının 9-10-da Bakı şəhərində "Dünya Azərbaycanlılarının I Qurultayı"nın keçirilməsi haqqında" Sərəncam imzalanmış, Qurultaydakı geniş nitqində Azərbaycanlı ideyası ətrafında birləşməyin vacibliyini vurgulamışdır.

Ulu Öndərin Azərbaycan xalqı üçün bütün arzularını müasir dövrde reallaşdırın Prezident İlham Əliyev də daim dünya azərbaycan-

lılarının birlik və həmrəyliyinin möhkəmləndirilməsinə çalışmış, dövlət başçısının "Dünya Azərbaycanlılarının II Qurultayı"nın keçirilməsi haqqında" Sərəncamına əsasən, 2006-ci il mart ayının 16-da Bakı şəhərində II Qurultay baş tutmuşdur.

Həm Ümummilli Lider Heydər Əliyevin, həm də Prezident İlham Əliyevin dünya azərbaycanlılarının birlik və həmrəyliyin yönəlməsi ardıcıl siyaseti, eyni zamanda Azərbaycanlı ideologiyasının cəmiyyətimizin aparıcı ideyasına çevriləmisi Vətən müharibəsində tarixi Zəfərimizin əsas faktorlarından biri olmuş, bütün dünya xalqımızın "Dəmir yumruq" kimi dövlət başçısının ətrafında birləşməsinin canlı şahidi olmuşdur.

Həmçinin ordumuzun 2023-cü ilin sentyabrında Qarabağda bir gündən də az müddətə həyata keçirdiyi antiterror tədbirləri nəticəsində Müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən Xankəndidə, Xocalıda, Əsgərəndə, Xocavənddə, Ağdərədə Dövlət Bay-

rağımızın ucaldılması ilə Azərbaycanın ərazi bütövülüyü və suverenliyi tam bərpa edildi, Prezident İlham Əliyevin adı çoxşərlik dövlətçilik tariximizə qızıl hərflərlə yazılırdı, xalqımız isə başıucu, Qalib xalq ünvanı əldə etdi.

Mövcud qlobal şəraitdə Prezident İlham Əliyevin liderliyində əldə etdiyimiz həmrəylik və birlik xalqımızın, dövlətimizin tarixi nailiyyətidir və bunu qoruyub saxlamaq hər bir azərbaycanlıının mənəvi və vətəndaşlıq borcudur.

Hörmətli Akademiya əməkdaşları, Sizi əlamətdar günler - Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il münasibətilə təbrik edir, Yeni ilde hər birinizə sağlam və fıravon gülər, elmi fealiyyətinzdə uğurlar arzulayram.

İsa HƏBİBBƏYLİ
Azərbaycan Milli Elmlər
Akademiyasının prezidenti
akademik

Akademiyada Qərbi Azərbaycan tədqiqatları: ilkin yekunlar və vəzifələr

Dekabrın 22-də AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binasında "Akademiyada Qərbi Azərbaycan tədqiqatları: ilkin yekunlar və vəzifələr" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Konfransda AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, Rəyasət Heyətinin üzvləri, AMEA-nın Qərbi Azərbaycan Tədqiqatları üzrə Əlaqələndirmə Şurasının üzvləri, Qərbi Azərbaycan İcmasının sədri Əziz Ələkbərli, eləcə də Akademiyada Qərbi Azərbaycanla bağlı tədqiqatlar aparan alimlər və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Tədbiri giriş sözü, ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq ölkə başçısının 24 dekabr 2022-ci ildə Qərbi Azərbaycan İcmasının üzvləri ile görüşündə öz tarixi dədə-bəba yurdlarından qovularaq deportasiyaya və soyqırımına məruz qalmış soydaşlarımızın son 200 illik tarixi üzrə tədqiqatların aparılması və Qərbi Azərbaycana qayğılı konsepsiyanın hazırlanması üzrə müvafiq tapşırıqlar verdiyini diqqətliyən təsdiq etdi. Qeyd edib ki, ötən bir il ərzində Qərbi Azərbaycan İcması dövlət başçısının qarşıya qoyduğu tapşırıqları müvəffəqiyyətlə yerinə yetirmiş, genişmiqyaslı təşkilatlaraq bir çox beynəlxalq sənədlərin qəbul edilməsinə, BMT, UNESCO və dönyanın digər beynəlxalq təşkilatlarına Qərbi Azərbaycanla bağlı məsələlərə reaksiya verməsinə nail olmuşdur.

Prezident İlham Əliyevin Qərbi Azərbaycan İcmasının üzvləri ile görüşündə alımlarımız, ziyalılarımıza qarşıında qoyduğu tapşırıqların həyata keçirilməsi məqsədile AMEA-da da önəmli addımların atıldığından əyən akademik İsa Həbibbəyli Rəyasət Heyətinin qərarı ilə AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunda Qərbi Azərbaycan tarixi səbəsi, Folklor İnstitutunda Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsi və Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunda isə Toponimika səbəsinin yaradıldığı vurğulanıb. Bildirilək ki, ötən bir il ərzində şöbələrin eməli fealiyyəti üçün zəruri dəstək verilib və qısa müddət ərzində fundamental tədqiqatlar aparılıraq, Qərbi Azərbaycanda soydaşlarımızın yaratdığı zəngin tarixi-mədəni irsin öyrənilməsi, təbliğ olunması istiqamətində önemli nəticələr əldə edilib.

"Tarix Institutunun Qərbi Azərbaycan tarixi səbəsi "Xalq qəzeti" ilə Qərbi Azərbaycandakı yer adları və soydaşlarımızın deportasiyaya məruz

qalması ilə bağlı içtimai müzakirələr teşkil edib. Dilçilik Institutunun Toponimika səbəsi "Qərbi Azərbaycan topónimlərinin leksik-semantik xüsusiyyətləri" kitabını ərzəyə getirib. Hazırda "Qərbi Azərbaycan dialektoloji atlası"nın hazırlanması üzrə işlər davam etdirilir. Folklor İnstitutunun Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində hazırlanmış "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" toplusu çap mərhələsindədir", - deyə akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

Bundan əlavə, AMEA-da və ölkənin digər elmi qurumlarında Qərbi Azərbaycanla bağlı aparılan elmi tədqiqatların daha sistemli və integrativ şəkildə təşkili məqsədile Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında Qərbi Azərbaycan tarixi (Azərbaycan tarixi kontekstində) mövzuları və fərdi planlar üzrə işlər yerinə yetirilib. Belə ki, "Qərbi Azərbaycandan azərbaycanlıların deportasiyası: XIX-XX əsrlər (arxiv sənədləri)", "Qərbi Azərbaycanın tarixi atlası"nın hazırlanması, "Qərbi Azərbaycan tarixinə dair mənbələr", "Qərbi Azərbaycan tarixi (Azərbaycan tarixi kontekstində)" mövzuları və fərdi planlar üzrə işlər yerinə yetirilib. Belə ki, "Qərbi Azərbaycandan azərbaycanlıların deportasiyası: XIX-XX əsrlər (arxiv sənədləri)", "Qərbi Azərbaycan tarixinə dair mənbələr" mövzuları üzrə materiallar toplanıb, "Qərbi Azərbaycan tarixi atlası"nın strukturun ilk variantı hazırlanaraq tərtib edilib, eləcə də "Qərbi Azərbaycan tarixinin tarixşunaslığı" adlı mətnin ilk variantı hazırlanıb, həmçinin bir sıra məqalələr ərzəyə getirilərək çap olunub.

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Toponimika səbəsinin müdürü filologiya elmləri doktoru Əziz Ələkbərli "Qərbi Azərbaycan folklorunda tarixilik" isə çıxışında icmanın geniş təşkilatlanma prosesində olduğunu, rayon və kəndlərə nümayəndəliklərinin yaradılmasına üzrə olduğunu deyib. Qeyd edib ki, həyata keçirilən bu işlər Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüyü bildirib. O, Qərbi Azərbaycanla bağlı aparılan tədqiqatlar üzrə şifa fiyati və erməni mənbələri üzrəndə də işləməyin vacibliyinə toxunub.

cari ilde Qərbi Azərbaycan üzrə aparılan tədqiqatları yüksək qiymətləndirib və dövlət başçısının bu istiqamətdəki tapşırıqlarının icrası üzrə alımlarımızın var gücləri ilə səyərini bundan sonra da davam etdirəcəklərini vurgulayıb.

Sonra AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Qərbi Azərbaycan tarixi səbəsinin müdürü tarix üzrə fəlsəfe doktoru Cəbi Behramov "Qərbi Azərbaycan tarixi elmi tədqiqatlarda" mövzusunda çıxış edib. Bildirik ki, 2023-cü ildə səbədə "Qərbi Azərbaycandan azərbaycanlıların deportasiyası: XIX-XX əsrlər (arxiv sənədləri)", "Qərbi Azərbaycan tarixi atlası"nın hazırlanması, "Qərbi Azərbaycan tarixinə dair mənbələr", "Qərbi Azərbaycan tarixi (Azərbaycan tarixi kontekstində)" mövzuları və fərdi planlar üzrə işlər yerinə yetirilib. Belə ki, "Qərbi Azərbaycandan azərbaycanlıların deportasiyası: XIX-XX əsrlər (arxiv sənədləri)", "Qərbi Azərbaycan tarixinə dair mənbələr" mövzuları üzrə materiallar toplanıb, "Qərbi Azərbaycan tarixi atlası"nın strukturun ilk variantı hazırlanaraq tərtib edilib, eləcə də "Qərbi Azərbaycan tarixinin tarixşunaslığı" adlı mətnin ilk variantı hazırlanıb, həmçinin bir sıra məqalələr ərzəyə getirilərək çap olunub.

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Toponimika səbəsinin müdürü filologiya elmləri doktoru Əziz Ələkbərli "Qərbi Azərbaycan folklorunda tarixilik" isə çıxışında icmanın geniş təşkilatlanma prosesində olduğunu, rayon və kəndlərə nümayəndəliklərinin yaradılmasına üzrə olduğunu deyib. Qeyd edib ki, həyata keçirilən işlər Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüyü bildirib. O, Qərbi Azərbaycanla bağlı aparılan tədqiqatlar üzrə şifa fiyati və erməni mənbələri üzrəndə də işləməyin vacibliyinə toxunub.

dövründə mövcud olmuş 1500-ə yaxın topominin bu və ya digər tarixi səbəbdən 1000-ə yaxın xaraba qalmışdır. Bu kəndlərin dağııntıları, ya da sadəcə olaraq adları günümüze qədər gəlib çıxmışdır. Hazırda qorunub saxlanan bu adların biri belə erməni dilində deyildir. Ermenilərin mövcud olmayan yaşayış məntəqələrinin adlarını dəyişdirməsi mümkün olmadığını görə, bu həqiqət bariz şəkildə üzə çıxmışdır. Biz Toponimika səbəsi olaraq Qərbi Azərbaycan toponimlərini leksik semantik və morfoloji nöqtəyi-nəzərdən tədqiqata celb etdikdə görürük, bu onomastik vahidlərin hər birinin leksik məzmunu anlaşılır və məzmun müasir Azərbaycan dili ilə tam səslişməkdədir", - deyə Elçin İsmayılov bildirib.

Qərbi Azərbaycan İcmasının idarə Heyətinin sədri, AMEA-nın Folklor İnstitutunun Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsinin müdürü filologiya elmləri doktoru Əziz Ələkbərli "Qərbi Azərbaycan folklorunda tarixilik" isə çıxışında icmanın geniş təşkilatlanma prosesində olduğunu, rayon və kəndlərə nümayəndəliklərinin yaradılmasına üzrə olduğunu deyib. Qeyd edib ki, həyata keçirilən bu işlər Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə çatdırın Ə. Ələkbərli İkicildlik "Qərbi Azərbaycan folklor örnəkləri" üçün materialların toplandığını, bu mövzuda iki elmlər doktorluğu mövzusunun götürüldüğünü bildirib. O, Qərbi Azərbaycan tarixi toponimlərin, xüsusiş mikroponimlərin toplanılması prosesine mühüm töhfə verəcək. Qərbi Azərbaycan folkloru səbəsində həyata keçirilən işləri diqqətə

Əbədiyyətin əbədi ünvani

AMEA Rəyasət Heyətinin "Heydər Əliyev İli"nin yekunlarına həsr olunan genişləndirilmiş iclası keçirilib

Dekabrin 21-də AMEA Rəyasət Heyətinin "Heydər Əliyev İli"nin yekunlarına həsr olunan "Əbədiyyətin əbədi ünvani" mövzusunda genişləndirilmiş iclası keçirilib.

Tədbirdə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli, AR Milli Məclisinin deputatları, AMEA-nın həqiqi və müxbir üzvləri, elmi müəssisə və təşkilatlarının direktorları, YAP ərazi partiya təşkilatlarının nümayəndələri və gənc alimləri iştirak ediblər.

Iclasdan önce "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində AMEA-nın elmi müəssisə və təşkilatlarında işıq üzü görmüş nəşrlər və rəsm əsərlərindən ibarət sərgiyə baxış keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli açaraq Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycan dövləti və xalqı qarşısındaki tarixi xidmətlərinə toxunub. Qeyd edib ki, Ümummilli Lider Heydər Əliyev sovet hakimiyyəti illərində Azərbaycanı ittifaqın ən geridə qalmış ölkəsindən inkişaf etmiş respublikasına çevirməsi ve SSRİ kimi dünyanın aparıcı dövlətinin rəhbərliyi səviyyəsinə yüksəlməsi ilə beynəlxalq aləmin diqqətini öz üzərinə çekib. Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, hələ sağındında iken Ulu Öndərin misilsiz xidmətləri alimlərimiz, yazıçılarımız və ziyanlılarımız tərəfindən həm elmi, həm də bədii ədəbiyyatda öz eksini təpib, yerli və xarici jurnallarda məqalələr dərc olunub.

Ulu Öndəri dövrünün digər respublikalarının rəhbərlərindən fərqləndirən başlıca cəhətin Ümummilli Liderin məhz məqsədönlü uzaqqorənliyi olduğunu deyən akademik İsa Həbibbəyli dahi rəhbərin Azərbaycanı və xalqımızı hələ sovet hakimiyyəti illərində dövlətimizin geləcək müstəqilliyinə hazırladığını söyləyib.

Ulu Öndərin hələ 1990-ci ilin sentyabrında Azərbaycan SSR Ali Sovetinə və Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Sovetinə keçirilən seçkilərdə Naxçıvanda seçiciləri ilə görüşündə ən böyük arzusunun Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün bərpası və Azərbaycan dövlətinin hakimiyyətinin bütün respublikanı əhatə etməsi olduğunu dilə gətirdiyini bildirən AMEA rəhbəri dahi liderin bu arzusunun onun layiqli davamçısı Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevi,

"Heydər Əliyev İli" çərçivəsində Akademiyada həyata keçirilən işlərdən dənisan AMEA prezidenti ilə ərzində Elmlər Akademiyasının elmi mües-

sisə və təşkilatlarında 50-dən artıq fundamental nəşrin, 60-dan çox yerli və beynəlxalq konfransın əsərə gətirildiyini söyləyib. Qeyd edib ki, sözügedən nəşrlərin her biri Ulu Öndərin həyat və fealiyyətinin önemli məqamlarını əhatə edir və fundamental, akademik səviyyəde monografik tədqiqatlar olmaqla əvvəlki dövrlərdə işıq üzü görmüş kitablardan fərqlənir. Keçirilən konfranslara toxunan AMEA rəhbəri sözügedən tədbirlərdə 36 ölkədən hərbi formatda (həm onlayn, həm de canlı) olmaqla yüzlərlə xarici alimin iştirak etdiyini və onların Ümummilli Liderin həyat və fealiyyətinin önemli məqamları ilə yaxından tanış olduqlarını diqqətə çatdırıb.

Akademik İsa Həbibbəyli bildirib ki, ölkə başçısının 2023-cü ilin Azərbaycanda "Heydər Əliyev İli" elan olunması ilə bağlı imzaladığı Sərəncam Ulu Öndərlə bağlı ölkəmizdə aparılan tədqiqatları yeni inkişaf mərhələsinə qaldırdı. AMEA rəhbəri vurğulayıb ki, dövlətinə, Prezidentinə, xalqına sədəqətli gənc nəsil yetişdirmək Azərbaycan elminin, alimlərimizin, ziyanlımızın başlıca vəzifələrindəndir.

AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e. akademik Gövhər Baxşəliyeva "Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və fe-

liyəti akademik tədqiqatlarda" mövzusunda çıxışında AMEA-da cari ilde çoxsaylı monoqrafiya, kitabın və məqalələr toplusunun işıq üzü gördüyü, beynəlxalq və respublika səviyyəli konfransların keçirildiyini deyib. Qeyd edib ki, monoqrafiya, kitab və çoxsaylı tədbirlərdə Heydər Əliyev epoxası Azərbaycan tarixində quruculuq, siyasi-iqtisadi-sosial sabitlik və milli-mənvi, mədəni təkamül, xalqda geleceyə inam və nikbirliyin bərərər olmasında dövrü kimi səciyyələndirilir. Məhz Ulu Öndər tərəfindən aparılan siyaset, əsası qoyulan böyük hədəflər onun ən layiqli davamçısı Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilərək bizi tarixi Zəfərə qovuşdurmuşdur.

Tədbirdə, həmçinin AMEA-nın A.A.Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun Əliyevşünaslıq şöbəsinin aparıcı elmi işçisi tarix üzrə felsəfə doktoru Leyla Hüseynova "Heydər Əliyev və Azərbaycanın ərazi bütövlüyü" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Milli Məclisin deputati Tahir Rzayev isə görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevlə bağlı xatirələrini bölüşüb.

Elm və Təhsil Nazirliyinin idarəetmə Sistemləri İnstitutunun (İSİ) baş direktoru, akademik Əli Abbasov isə çıxışında biliñ may ayında İSİ ilə ADA Universitetinin alım və mütəxəssislerinin sünə intellekt əsasında birgə hazırlanıqları virtual robotların təqdimatında Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş konfransın keçirildiyini xatırladıb və elmi yeniliyi iclas iştirakçularına təqdim edib.

Çıxışlardan sonra "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində kitablari nəşr olunmuş müəlliflər AMEA-nın Teşəkkürnaməsi ilə təltif olunublar.

Sonda çıxış edən akademik İsa Həbibbəyli Ulu Öndər Heydər Əliyevin ideyalarının bu gün də yaşadığını, onun əziz xatirəsinin xalqımız, alimlərimiz tərəfindən əziz tutularaq yeni gənc nəslə çatdırıldığını söyləyib. Qeyd edib ki, görkəmli dövlət xadiminin ideyaları onun layiqli davamçısı Prezident İlham Əliyev tərəfindən yeni dövrün çağırışları işığında inkişaf etdirilərək həyata keçirilir, alimlərimiz güclü və qüdrətli Azərbaycan naminə dövlət başçısının atlığı bütün addımları dəstəkləyir, həmrəyliyini ifadə edir.

AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli Milli Məclisin iclasında "Heydər Əliyev İli" ilə bağlı çıxış edib

"Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 29 sentyabr 2022-ci il tarixli Sərəncamı ilə bəyan olılmış "Heydər Əliyev İli" xalqımızın böyük xilaskarı, görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin keşdiyi məsuliyətli və şərifli həyat və mübarizə yolunun, bu daşı şəxsiyyətin müstəqil dövlətçilik ideallarının əsasında ölkəmizdə azərbaycanlılıq, dövlət müstəqilliyi, millilik və vətənpərvərlik təriyəsinin daha da darinləşdirilməsine və möhkəməndəndirilməsinə xidmət etmişdir.

"Heydər Əliyev İli"nde ölkə miqyasında keçirilən tədbirlər, Milli Elmlər Akademiyasında, universitetlərde çap olunmuş çoxsaylı fundamental monoqrafi əsərlər, aparılan məqsədönlü siyasi-ideoloji iş son nəticədə Heydər Əliyev-İlham Əliyev epoxasının mahiyyətinin və əhəmiyyətinin dünyaya, Azərbaycan cəmiyyətinə, xüsusən, yeni nəsilləre çatdırılması baxımından da böyük əhəmiyyətə malikdir.

Xüsusən, Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə ərazi bütövlüyümüzün və suverenlik məhz "Heydər Əliyev İli"ndə baş vermesi Ulu Öndərin müstəqil dövlətçilik ideallarının böyük təntənəsi, Prezident İlham Əliyevin siyasi iradəsinin və dövlətçilik fealiyyətinin reallığıdır.

Hesab edirəm ki, Azərbaycan Respublikasında növbədənənən Prezident seçkilərinin keçirilməsi haqqında qərarın qəbul edilməsi "Heydər Əliyev İli" strategiyasına tam uyğundur.

Bu, ölkəmiz və xalqımız qarşısında son 30 ilde ən böyük öhdəliklərini uğurla yerinə yetirmiş, xaqımıza tarixi Zəfer qazandırmış Prezident İlham Əliyevin Azərbaycanın inkişafında yeni tarixi mərhələye start vermək iradəsinin real ifadəsidir.

Azərbaycan axılıq 7 fevralda yenidən İlham Əliyevə səs verməkələrə əlkəməzin yenə tarixi dövrə qədəm qoymasına, müasir inkişafə teminat verəcəkdir" - deyə AMEA-nın prezidenti akademik İsa Həbibbəyli bildirib.

Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondunun prezidenti ilə görüş

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti akademik İsa Həbibbəyli AMEA Rəyasət Heyətində Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fonduun prezidenti Aktotı Raimkulova ilə görüşüb.

Görüşdə Rəyasət Heyətinin yerləşdiyi tarixi-mədəniyyət abidası "İsmailiyyə" binasının, eləcə də Akademiyanın tarixindən dənisan akademik İsa Həbibbəyli bu gün yeniləşmə mərhələsindən olan AMEA-da aparılan elmi-tədqiqat istiqamətləri barədə ətraflı bəhs edib. Fealiyyətində Türk dövlətlərinin başçılarının

tapşırıq və tövsiyələrini rəhbər tutan Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu ilə qarşılıqlı elmi əlaqələrin perspektivində diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri birgə elmi-tədqiqat layihələrinin, kitab nəşrinin, tərcümə işinin həyata keçirilməsinin, müstərək elmi konfransların təşkil olunmasına əhəmiyyətini qeyd edərək Akademiyada bu sahədə əməkdaşlığından inkişaf etdirilməsinin vaciblığını bildirib. AMEA ilə Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fondu arasında qarşılıqlı elmi əlaqələrin genişləndirilməsinin Türk dünyasına xidmət sahəsində mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini diqqətə çatdırıb.

Görüşdə qarşılıqlı elmi əməkdaşlığın mühüm əhəmiyyəti vurğulanaraq bir sira fealiyyət istiqamətləri müəyyən edilib, birgə tədbirlərin həyata keçirilməsi barədə razılıq əldə olunacağına əminliyini ifadə edib.

Sonra Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fonduun prezidenti Aktotı Raimkulova rəhbərlik etdiyi qurumun fealiyyət istiqamətləri, nəzərdə tutulmuş iş planları barədə ətraflı məlumat verib, elm sahəsində AMEA ilə qarşılıqlı əməkdaşlığın böyük önəm daşıdığını xüsusi vurğulayıb. AMEA ilə birgə elmi layihələrin hazırlanması, tədbirlərin keçirilməsi barədə məqsədini açıqlayan Fondu rəhbəri görüləcək işlərin müqabilində əhəmiyyətli elmi nəticələrin əldə olunacağına əminliyini ifadə edib.

Görüşdə qarşılıqlı elmi əməkdaşlığın mühüm əhəmiyyəti vurğulanaraq bir sira fealiyyət istiqamətləri müəyyən edilib, birgə tədbirlərin həyata keçirilməsi barədə razılıq əldə olunub.

Sonra Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti və İrsi Fonduun prezidenti Aktotı Raimkulova AMEA Rəyasət Heyətinin binası ilə tanış olub, 1926-ci ilə Birinci Türkoloji Qurultayı keçirildiyi Böyük akt zalına baxıb. Fondu rəhbərine binanın tarixi, memarlıq üslubu ilə bağlı ətraflı məlumat verilib.

Akademiyanın Şuşanamə salnaməsi

Dekabrin 27-də Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin binasında Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi çərçivəsində AMEA-da görülmüş işlərin yekunlarına həsr olunan "Akademiyanın Şuşanamə salnaməsi" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

Tədbirdən önce 2023-cü il ərzində "Şuşa - Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" mövzusunda AMEA-da işq üzü görmüş nəşrlərdən və rəsm əsərlərdən ibarət sərgiye baxış olub.

Konfransı giriş sözü ilə açan AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli 2022-ci il martın 31-də

Türkiyənin Bursa şəhərində TÜRK-SOY-a üzv ölkələrin Mədəniyyət Nazırlarının Daimi Şurasının növbədən-kənar iclasında Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edildiyini diqqətə çatdırıb. Qeyd edib ki, Prezident İlham Əliyev bunun ardınca "Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı tədbirlər haqqında" Sərəncam imzalayıb.

Akademik Isa Həbibbəyli AR Nazirlər Kabinetinin 7 Fevral 2023-cü il tarixli "Şuşa şəhərinin 2023-cü il üçün "Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" elan edilməsi ilə bağlı Tədbirlər Planı"nın təsdiq edilməsi haqqında sərəncamında AMEA-nın üzərinə müvafiq dövlət qurumları ilə birgə "Şuşa - Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı" mövzusunda aparılmış

yet paytaxtı ili" çərçivəsində beynəlxalq konfrans, elmi seminar və digər tədbirlərin keçirilməsi, I Türk Dünyası Mədəniyyət Forumunun, eləcə də Əhməd bəy Ağaoğlu və Türk dünyası mövzusunda beynəlxalq konfransın təşkili kimi vəzifələrin qoyulduğunu bildirib.

Sözügedən sənədlərdən irəli gələrək AMEA-da müvafiq Tədbirlər Planının hazırlanlığını diqqətə çatdırıb akademik Isa Həbibbəyli Akademiyanın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinin elmi müəssisələrində "Şuşa - Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı ili" mövzusunda konfransların, sərgilərin keçirildiyini, fundamental monoqrafik tədqiqatların hazırlanlığını vurğulayıb. Qeyd edib ki, Qarabağ, Şuşa və "Böyük Qayıdış" mövzularında aparılmış

tədqiqatlar və işq üzü görmüş nəşrlər Qarabağın qədim və əzəli Azərbaycan torpağı olduğunu bir daha təsdiqləmiş oldu. Həmçinin sözügedən tədqiqatlarla Prezident İlham Əliyevin liderliğinde Qarabağda qazanılmış tarixi Zəfer və "Böyük Qayıdış" əhatə edən geniş quruluşlu işlərinin elmi əsaslarının ictimaliyətə təqdim olunduğunu bildirib.

AMEA prezidenti bugünkü konfrans çərçivəsində sərgilenen nəşr və rəsm əsərlərinin bir-birini tamamladığını, alımlar tərəfindən çəkilmiş rəsm əsərlərinin rəng, kompozisiya və üslub baxımından Qarabağ, Şuşa mövzusunda ciddi və dərin mənalar verdiyi diqqətə çatdırıb.

Akademik Isa Həbibbəyli "Şuşa - Türk dünyasının mədəniyyət paytaxtı ili" çərçivəsində həyata keçirilən kon-

franslar, seminarlar, forumlar, sərgilər və fundamental monoqrafik tədqiqatların dövlət başçısının Akademiya qarşısında qoyduğu tapşırıqları əhatə etdiyini və alımlarımızın Prezident İlham Əliyevin qarşımıza qoyduğu vəzifələrin öhdəsindən bundan sonra da layiqincə gəlmək üçün var qüvvələri ile çalışacağını bildirib.

Sonra AMEA-nın Folklor İnstitutunun direktoru akademik Muxtar İmanov "Şuşa və Qarabağ" akademik nəşrlərdən və toplama materiallarında" və AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun direktoru AMEA-nın müxbir üzvü Ərtegin Salamzadə "Qarabağ və Şuşa təsviri incəsənətdə" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər. Məruzələr ətrafında tədqiqatçı-alim, kimya üzrə felsəfə doktoru Nəzir Əhmədi çıxış edib.

Milli istiqlal marşının və müstəqil dövlətçiliyin böyük carçası

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Mehmet Akif Ərsoyun 150 illiyinə həsr edilmiş "Milli istiqlal marşının və müstəqil dövlətçiliyin böyük carçası" mövzusunda beynəlxalq elmi konfrans keçirilib.

Tədbirdən önce Ədəbiyyat İnstitutunda Mehmet Akif Ərsoy Mərkəzinin açılışı baş tutub. Açılış mərasimində AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik Isa Həbibbəyli, Türkiyə Cümhuriyyəti Mehmet Akif Ərsoy vəqfinin başqanı Ruyan Soydan, Türkiyənin Burdur Mehmet Akif Ərsoy Universitetinin rektoru prof. Dr. Hüseyin Dalgar, Baki Yunus Əmrə İnstitutunun müdürü Selcuk Karakılıç və Türkiye Cumhuriyyəti Mehmet Akif Ərsoy vəqfinin başqanı Ruyan Soydan çıkış edərək mərkəzin açılışını yüksək qiymətləndirib, zəhməti keçənlərə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Ədəbiyyat İnstitutunda yeni açılan Mehmet Akif Ərsoy Mərkəzinin önündəki Mehmet Akif Ərsoy büstünü hazırlayan Naxçıvan Dövlət Universitetinin müəllimi, heykəltəraş Elxan Zeynalov isə çıxışında görkəmli istiqlal şairinin bütün Türk dünyasının fəxri olduğunu qeyd edib.

Elmi konfansi giriş sözü ilə AMEA-nın prezidenti, Ədəbiyyat İnstitutunun direktoru akademik Isa Həbibbəyli açaraq eyni dila, dincə, mədəniyyətə, soykökə malik Azərbaycan-Türkiyə dostluq, qardaşlıq münasibətlərinin min illərə səykəndini bildirib. Vurğulayıb ki, müasir dövrədə dövlətlərimiz arasında six əlaqələrin təməlini Ulu Öndərin "Bir millet, iki dövlət" stratejiyası təşkil edir. AMEA rəhbəri qeyd edib ki, bu əlaqələr son illərdə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin və Türkiye Prezidenti Recep Tayyip Ərdoğanın six dostluq, qardaşlıq münasibətləri sayəsində özünün en yüksək dövrünü yaşıyır, ölkələrimiz arasında bütün sahələrdə əməkdaşlıq edilir.

Akademik Isa Həbibbəyli AMEA-nın Humanitar və İctimai Elmlər bölmələrinin müəssisələrində Tür-

kiyinin tarixinə, ədəbiyatına, mədəniyyətinə həsr olunmuş tədqiqatların aparıldığı, Ədəbiyyat İnstitutunda Mehmet Akif Ərsoy Mərkəzinin açılması ilə bu tədqiqatların daha da zənginləşəcəyini söyləyib. Xüsusilə Ədəbiyyat İnstitutunda Mehmet Akif Ərsoyun həyatı və ədəbi fəaliyyəti ilə bağlı önəmlili araşdırımların aparıldığı, Burdur Mehmet Akif Ərsoy Universiteti ilə six əməkdaşlıq edildiyini deyib.

Akademik Isa Həbibbəyli mərkəzin açılışında göstərdiyi dəstəyə və Mehmet Akif Ərsoyun büstünü hazırladıqlarına görə Baki Yunus Əmrə İnstitutuna minnətdarlığı bildirib. Qeyd edib ki, yeni mərkəz Azərbaycanla Türkiyə qardaşlığına daha bir elmi töhfədir və ölkələrimiz arasında elmi köprü rolunu oynaya biləcək.

Sonra Türkiyənin Azərbaycandakı səfirliyinin Mədəniyyət və Tanıtım müşaviri Muhittin Macit, Burdur Mehmet Akif Ərsoy Universitetinin rektoru prof. Dr. Hüseyin Dalgar, Baki Yunus Əmrə İnstitutunun müdürü Selcuk Karakılıç və Türkiye Cumhuriyyəti Mehmet Akif Ərsoy vəqfinin başqanı Ruyan Soydan çıxış edərək mərkəzin açılışını yüksək qiymətləndirib, zəhməti keçənlərə minnətdarlıqlarını bildiriblər.

Ədəbiyyat İnstitutunda yeni açılan Mehmet Akif Ərsoy Mərkəzinin önündəki Mehmet Akif Ərsoy büstünü hazırlayan Naxçıvan Dövlət Universitetinin müəllimi, heykəltəraş Elxan Zeynalov isə çıxışında görkəmli istiqlal şairinin bütün Türk dünyasının fəxri olduğunu qeyd edib.

Konfransda Türkiye Cumhuriyyəti Mehmet Akif Ərsoy vəqfinin başqanı Ruyan Soydan "Mehmet Akifin irfan dünyası", Burdur Mehmet Akif Ərsoy Universitetinin professoru Zəfər Gölen "Burdur Mehmet Akif Ərsoy Universiteti Mehmet Akif Ərsoy mərkəzinin arxiv", AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Türk xalqları ədəbiyyatı şöbəsinin müdürü filologiya elmləri doktoru, professor Məmməd Əliyev "Mehmet Akif Ərsoy və Əhməd Cəvadın yaradıcılıq idealları" və Türk xalqları ədəbiyyatı şöbəsinin baş elmi işçisi filologiya elmləri doktoru, dosent Eşqana Babayeva "Mehmet Akif yaradıcılığı Azərbaycan ədəbiyyatı ilə müqayisələr kontekstində" mövzusunda məruzə ediblər.

AMEA prezidenti Çinin Hebey Pedaqoji Universitetinin nümayəndə heyəti ilə görüşüb

AMEA-nın prezidenti akademik Isa Həbibbəyli Çinin Hebey Pedaqoji Universitetinin nümayəndə heyəti ilə görüşüb.

AMEA-nın Rəyasət Heyətinin binasında baş tutan görüşdə çıxış edən akademik Isa Həbibbəyli Azərbaycanla Çin arasında uzun illərə dayanan möhəkəm diplomatik və mədəni əlaqələrin mövcud olduğunu, Çinə ölkəmizin müstəqilliyini təniyan ilk dövlətlərdən biri olduğunu deyib. AMEA rəhbəri bildirib ki, bu əlaqələr Ulu Öndər Heydər Əliyevin Çinə səfərləri zamanı da hədəfənləndirilib, diplomatik münasibətlər yanaşı, elmi-texniki və mədəni sahədə də əməkdaşlığı başlanılıb.

Prezident İlham Əliyevin de Çinle münasibətlərin inkişaf etdirilməsinə xüsusi diqqətə yanaşdığını deyən akademik Isa Həbibbəyli dövlət başçısının dəfələrlə Çinə səfər etdiyini, ölkəmizin Çinle münasibətlərde açdığı geniş meydən an elmi, ədəbi, mədəni əlaqələrdə də inkişafə tekanəndiyini söyləyib. Həmçinin Isa Həbibbəyli AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunda Çin Mərkəzinin fealiyyət göstərdiyini, qarşılıqlı ədəbi əlaqələr istiqamətində tədqiqatların aparıldığı, konfransların keçirildiyini, Çin ədəbiyyatına həsr olunmuş fəlsəfə doktorluğu dissertasiyasının yazılıdığını deyib. Həmçinin Azərbaycan-Çin ədəbi əlaqələrinə aid poeziya antologiyasının hazırlanğını diqqətə çatdırıb. AMEA rəhbəri bu görüşün elmi-mədəni sahədə əlaqələrimiz inkişafına növbəti töhfə olacağını söyləyib.

Sonra çıxış edən Hebey Universiteti partiya komitesinin katibi Dai Jianbing AMEA-da olmaqla məmənunluğunu dileyərək, qonaqpərvərliyə görə minnətdarlığını bildirib. Akademiyada Çin ədəbiyyatı, mədəniyyəti, mədəniyyətini ilə bağlı tədqiqatları yüksək qiymətləndirir Dai Jianbing rəhbərlik etdiyi qurumun marağında olan əməkdaşlıq istiqamətini diqqətə çatdırıb.

Daha sonra qarşılıqlı məraqlı doğuran məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, əməkdaşlıq imkanları müzakirə olunub.

Sonra çinli qonaqlar AMEA Rəyasət Heyətinin binası ilə tanış olub, xatire şəkli çəkdiriblər. Həmçinin qonaqlar AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun nezdindəki Çin Mərkəzinin ziyarət edib, mərkəzin fealiyyəti barədə məlumat alıblar.

Görüşdə Hebey Pedaqoji Universitetinin Biznes məktəbinin dekanı Zhang Huen, Universitetin Xarici Tədqiqatlar Məktəbi Rusiya Mərkəzinin direktoru Quo Xiaoli, Xarici Tədqiqatlar Məktəbinin müəllimi Cheng Hong, Universitetin Beynəlxalq Mədəniyyət Mübadilələri Koleccinin dekanı Qi Xiaoyan və Pekin Xarici Dillər Universitetinin Azərbaycan dili kafedrasının müdürü, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Aqşin Əliyev də iştirak ediblər.

Heydər Əliyevin hakimiyyəti dönəmində sosial, iqtisadi, mədəni və milli ideologiyanın inkişafı

AMEA-nın Akademik Z.Bünyadov adına Şərqsünaslıq Institutunda "Heydər Əliyevin hakimiyyəti dönmində sosial, iqtisadi, mədəni və milli ideologiyanın inkişafı" mövzusunda elmi sessiya keçirilib.

Sessiyanı giriş sözü ilə açan AMEA-nın vitse-prezidenti v.i.e., Şərqsünaslıq Institutunun direktoru, akademik Gövher Baxşəliyeva Ulu Öndər Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının tarixi inkişafında müstəsna xidmətlərindən danışıb. Azərbaycanın tarixinin 40 ilinin Ümummilli Lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlı olduğunu deyən akademik G.Baxşəliyeva Ulu Öndərin xalqımızın tarixine göründüyü misilsiz işlərlə böyük qurucu şəxsiyyət və xilaskar kimi düşdüyü, onun həm sovetlər dövründə, həm də müstəqillik illərində Azərbaycan xalqına xidmətlərinin əvəzsiz olduğunu qeyd edib.

Akademik G.Baxşəliyeva Heydər Əliyevin respublikanın sosial-iqtisadi və mədəni inkişafı istiqamətində böyük,

titanik fəaliyyət göstərdiyini qeyd edərək, ötən əsrin 70-80-ci illərini Azərbaycanın sosial-iqtisadi ve mədəni yüksəlis dövrü kimi səciyyeləndirib. Müstəqillik illərində Heydər Əliyevin Azərbaycanın rehbərliyinə xalqın tələbi ilə respublikanın en çetin vaxtında gəldiyini deyən akademik Gövher Baxşəliyeva, Ulu Öndərin qısa müddətde ictimai asayışın bərpasına nail olduğunu, xalqda gələcəyə böyük inam yaratdığını, ölkəmizin yüksək iqtisadi inkişafının əsasını qoymuşunu, geniş sosial-mədəni quruluş programını hayata keçirdiyini qeyd edib.

Milli ideologiyamızın formalşamasında və inkişafında Ulu Öndərin xidmətlərindən danışan akademik G.Baxşəliyeva bu ideologiyanın aparıcı xəttini xalqın milli-mədəni varlığını təcəssüm etdirən azərbaycançılıq ideologiyasının təşkil etdiyini vurğulayıb, Heydər Əliyevin mülliəfi olduğu azərbaycançılıq ideologiyasının Azərbaycanda yaşayan, onu vətən bilən bütün fərdləri birləşdirən ideologiya olduğunu bildirib.

Akademik G.Baxşəliyeva 2023-cü ilde Şərqsünaslıq Institutundan Heydər Əliyev həsr olunmuş beynəlxalq elmi konfransın və elmi sessiyaların keçirildiyini deyib, "Heydər Əliyev və müasir Şərqi" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransın tezislerinin, "Zəmanəmizin dahi azərbaycanlısı" adlı məqalələr toplusunun, "Unudulmaz lider" adlı kitabın, "Azərbaycan şərqsünaslığı" elmi-kültəvi jurnalının xüsusi buraxılışının çap olunduğunu qeyd edib.

Elmi sessiyada Şərqsünaslıq Institutunun Din və içtimai fikir şöbəsinin müdürü, fəlsəfə üzrə fəlsəfə doktoru Elnur Mustafayev "Heydər Əliyevin milli dövlətçiliyin qurulmasında rolü" mövzusunda məruzə edib. Məruzəçi qeyd edib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev hakimiyyətdə olduğunu hər iki dövrə Azərbaycanın milli dövlətçiliyinin qurulması, milli-mədəni dəyərlərin qorunması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində məqsədönlü böyük işlər görürlər. Belə ki, ister Sovet dövründə, ister müstəqillik illərində dil sahəsində, milli kadrların hazırlanmasında, o cümlədən dövlət-din münasibətlərinin qurulmasında gələcəyə hesablanmış islahatlar həyata keçirilir.

Şərqsünaslıq Institutunun elmi işçisi Solmaz Namazova elmi sessiyada "Heydər Əliyevin dövründə ölkəmizdə səhiyyənin inkişaf tarixi" mövzusunda məruzə edib. Məruzəçi Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müstəqil Azərbaycana rəhbərlik etdiyi illerde əhalinin sağlamlığının qayğısına qalındığını, səhiyyə sahəsində ciddi tədbirlərin heyata keçirildiyini bildirib. Məruzədə Heydər Əliyevin diqqəti və dəstəyi ilə səhiyyə sisteminde ardıcıl və məqsədönlü işlər görüldüyü, islahatlar aparıldığı, səhiyyənin hüquqi-normativ bazasının təkmilləşdirildiyi, ölkədə yüksək səhiyyə tətbiqəsi kimi hazırlanmışdır. İclaslar 200-ə qədər yerli, həmçinin dünyadan 30-a yaxın ölkəsindən 100-ə yaxın alim və mütəxəssis qoşulub, 100-dən çox məruzə dinlənilib, 40-dan çox poster nümayiş etdirilib, geniş müzakirələr aparılıb.

Sonda məruzələr ətrafında müzakirələr aparılıb, suallar cavablandırılıb.

Heydər Əliyev və müasir biologiya elminin inkişafı: nailiyyətlər və çağırışlar

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsi, Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun birgə təşkilatçılığı ilə hybrid formatda keçirilən "Heydər Əliyev və müasir biologiya elminin inkişafı: nailiyyətlər və çağırışlar" mövzusunda beynəlxalq konfransın ikinci günü də çox məsuldar olub. Konfrans öz işinə Böyük Britaniyanın Tibbi Tədqiqatlar Şurasının (MRC) Molekulyar Biologiya İnstitutunun Hesablama struktur biologiyası qrupunun və Elm və Təhsil Nazirliyinin Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun Hesablama struktur biologiyası beynəlxalq laboratoriyasının rəhbəri professor Qərib Mürşüdovun plenar məruzəsi ilə başlayıb.

Daha sonra biologiya elminde qlobal çağırışlar və gələcək inkişaf perspektivləri; biologiyada rəqəmsal texnologiyalar, maşınöyrənme üsulları və sünü intellekt; bioetika və sintetik biologiyanın problemləri mövzularında paralel seksiya öz işini davam etdirib, bioloji müxtəliflik, ərzaq təhlükəsizliyinin təmin olunması, ekosistemlərin dayanıqlığı və ətraf mühitin mühafizəsində biologiya elminin iştirakı; biorisk və biotəhlükələr, onların qiymətləndirmə, önləndirmə və aradan qaldırılma üsulları, bioloji sistemlərə antropogen təsirlər, özünütəşkil və özünüberpa məsələləri mövzularında seksiya iclasları keçirilib. İclaslar 200-ə qədər yerli, həmçinin dünyadan 30-a yaxın ölkəsindən 100-ə yaxın alim və mütəxəssis qoşulub, 100-dən çox məruzə dinlənilib, 40-dan çox poster nümayiş etdirilib, geniş müzakirələr aparılıb.

Konfransın bağlanması mərasimində çıxış edən konfransın sədri, akademik İrədə Hüseynova Ulu Öndər Heydər Əliyevin elm və təhsilə göstərdiyi yüksək diqqətin sayəsində Azərbaycanın biologiya elmində əldə edilmiş nailiyyətlər, böyük zəhmət bahasına hazırlanmış və bu gün dünyasının aparıcı elm mərkəzlərində çalışan yüksək ixtisaslı elmi kadrlar, tanınmış alımlar haqqında danışıb. Natiq qeyd edib ki, Azərbaycanın biologiya elminin inkişafında xüsusi rol oynayan elmi potensialda görkəmli alım və içtimai-siyasi xadim Cəlal Əliyev məktəbinin nümayəndələri üstünlük təşkil edirlər. 2 gün ərzində onların bir çoxu konfransda iştirak edərək, apardıqları tədqiqatlar, əldə etdikləri mühüm nəticələr haqqında məruzələrə çıxış ediblər. Bu alımların həyat və elmi təcrübələri, hazırkı konfransda etdikləri məruzələr və onlar etrafında aparılan müzakirələr gənc alım və mütəxəssislər üçün əsl məktəbdür. Konfrans, həmçinin alımlar və elmi qurumlar arasında yeni elmi əlaqələrin yaranması baxımından da faydalı olmuşdur.

"Heydər Əliyev və müasir biologiya elminin inkişafı: nailiyyətlər və çağırışlar" mövzusunda beynəlxalq konfrans öz işini uğurla başa vuruşdur.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiyinə həsr edilən "Azərbaycan təbiəti" kitabının təqdimatı

Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyində keçirilən tədbirdə Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetin, Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi, AMEA, diplomatik korpus və səfirliklərin nümayəndələri, alımlar, dövlət qurumlarının əməkdaşları və içtimaiyyət nümayəndələri iştirak edib.

Tədbirdə çıxış edənlər yaşlılığını artırılmasına, ətraf mühitin sağlamlaşdırılmasına hər zaman böyük önem verən Ulu Öndər Heydər Əliyevin xalqımız qarşısındaki misilsiz xidmətlərindən, Azərbaycan təbiəti hədsiz dərəcədə sevən Ümummilli Liderin təbiətə, yaşıllıqlara qayğı onənələrinin davam etdirildiyindən danışılıb. Tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İrədə Hüseynova iştirak və çıxış edib.

Qeyd edilib ki, kitab ekosistemlərin ayrılmaz tərkib hissəsi olan bioloji müxtəlifliyin mühafizəsində, gələcək nəsillərə çatdırılmasında və təbliğində mühüm rol oynayacaq.

Tədbirdə, həmçinin 2024-cü ilin Azərbaycan Prezidenti tərəfindən "Yaşıl dünya naminə həmçinin təbiət" ilə elan edilməsinin ətraf mühitin qorunmasına verilmiş mühüm töhfə olduğu bildirilib və BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyası Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasının növbəti ilde ölkəmizdə keçirilməsinin əhəmiyyəti vurgulanıb.

Gəncə Bölməsində "Heydər Əliyev İli" nə həsr edilmiş yekun konfrans

AMEA-nın Gəncə Bölməsində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illiy yubileyinə həsr olunmuş "Ulu Öndər Heydər Əliyev milli-mədəni dəyərlərimizin qoruyucusu" mövzusunda yekun konfrans keçirilib.

Konfrans Gəncə şəhər icra Hakimiyətinin, Elm və Təhsil Nazirliyinin və AMEA-nın Gəncə Bölməsinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Əvvəlcə iştirakçılar Ulu Öndər Heydər Əliyevin Gəncənin merkezindəki abidəni ziyyət edərək, müasir dövlətçiliyimizin banisinin əziz xatirəsinə yad ediblər.

Sonra Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illiyi münəsibətə Gəncə Bölməsində ərsəye getirilmək nəşrlərden ibarət sərgiye yə baxış keçirilib.

AMEA Gəncə Bölməsinin böyük iclas salonunda keçirilən konfrans Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin seslənməsi və Vətən uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin xatirəsinin bir dəqiqəlik sükütlə yad edilməsi ilə başlayıb.

Gəncə Bölməsinin sədri akademik Fuad Əliyev giriş nitqində bildirib ki, Bölmə tərəfində hazırlanmış "Heydər

əsasında bu əlamətdar il çərçivəsində elmi konfranslar, dəyirmi masalar, seminarlar və digər görüşlər keçirilib. O, həmçinin Bölmə tərəfindən neşr edilmiş "Heydər Əliyev və Gəncə" monoqrafiyasını, "Ata vəsiyyəti" və "İlahm Əliyev Gəncə şəhərinə səfərləri" kitablarını, eləcə de bu qəbildən digər elmi və kütləvi nəşrləri tarixi yubiley ilinə Gəncə alım və tədqiqatçılarının töhfəsi kimi səciyyeləndirib.

Akademik Fuad Əliyev Bölmə tərəfindən "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində aparılan işlərin olduqca məhsuldar xarakter daşıdığını vurğulayıb və onların reallaşdırılmasına görə Bölmənin əməkdaşlarına, eləcə de bu istiqamətdə öz dəstəyini əsirgəməyen Gəncə icra Hakimiyətinə minnətdərliğini qatdırıb.

Sonra konfransın məruzələri dinlənilib. Bölmənin Elm və Təhsil şöbəsinin müdürü Aynurə Həsənova "Heydər Əliyev İli" nə həsr olunmuş konfranslar", Elmi kitabı Elnur Həsənov "Heydər Əliyev və multikultural dəyərlər" Diyarşunaslıq İnstitutunun böyük elmi işçisi Mətanət Əliyeva "Gəncə xanlığının Azərbaycan dövlətçilik tarixində rolü", İctimaiyyətə əlaqələr şöbəsinin müdürü Zakir Muradov "AMEA Gəncə Bölməsində hazırlanmış "Heydər

Əliyev Gəncənin intibahında rolü" adlı sənədli film haqqında", Elm və Təhsil Nazirliyinin Ağır Problemlər İnstitutunun direktori Sədaqət Adıgozlova "Qaraabəz zəfərindən Zəngəzura gedən yol", Nizami Gəncəvi Mərkəzinin şöbə müdürü Teranə Verdiyeva "Heydər Əliyev və klassik irs", Mərkəzin elmi işçisi Xəyalə Hüseynova "Heydər Əliyev dini-mədəni dəyərlərimizin qoruyucusu kimi" mövzularında çıxış ediblər.

Gəncə şəhər icra Hakimiyətinin söbə müdürü Yadigar Bədəlov çıxışında Gəncə ziyarələrinin, şəhərin elmi və yaradıcı içtimaiyyətinin, xüsusilə AMEA Gəncə Bölməsinin kollektivinin "Heydər Əliyev İli" ilə bağlı feal mövqə nümayiş etdirildiklərini qeyd edib. O, Bölmənin sədri akademik Fuad Əliyevə şəhərin elmi və ictimai heyatında göstərdiyi xidmətlərinə görə minnətdərliyini ifade edib.

AMEA Gəncə Bölməsinin sədri müavini Sara Əzizova öz çıxışında Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti tərəfindən de "Heydər Əliyev İli" ilə bağlı Gəncə Bölməsinin apardığı işlərin təqdirdəliyən hal kimi qiymətləndirildiyini və Bölmənin sədri, akademik Fuad Əliyev, eləcə de yubile ilində bu elm ocağında ərsəyə gətirilmiş üç kitabın həmmülli olan əməkdaşların Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları ilə təltif edildiyini xatırladıb.

Konfransın gedidi "Heydər Əliyev İli" çərçivəsində təşkil olunan tədbirlərdə fərqlənən eməkdaşlara Bölmənin Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları təqdim edilib. Konfransın sonunda akademik Fuad Əliyev bir daha qarşısındaki bayramlar - Dünya Azərbaycanlılarının Həmçənlik Günlü və Yeni ilin gelişü münasibətilə təbriklərini çatdırıb və AMEA Gəncə Bölməsinin kollektivinin dövlətçiliyimizin möhkəmləndirilmesi və cəmiyyətimin inkişafı naminə bundan sonra da var gücü ilə çalışacağına bildirib.

İllik hesabatların müzakirəsi

AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin (BTEB) hibrid formatda təşkil edilmiş Ümumi yüksəcagında Bölmə tərəfindən əhatə edilən 8 institutun 2023-cü ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin mühüm nəticələrinin müzakirələri aparılıb.

İclasda Bölmənin üzvləri, institutların rəhbər şəxsləri, şöbə və laboratoriya müdürüləri, aparıcı alimləri, mühüm elmi nəticələrin müellifləri, universitetlərin nümayəndələri, Türkiye Respublikasından gelmiş alim və başqaları iştirak ediblər. Regionlardan akademik Tariyel Talibov, AMEA-nın müxbir üzvləri İbrahim Cəfərov və Vaqif Novruzov iclasa Zoom platformasından onlayn şəkilde qoşulublar.

İclas açıq elan eden AMEA-nın vitse-prezidenti, BTEB-in Elmi surasının sədri, akademik İradə Hüseynova 2023-cü il ərzində "Heydər Əliyev İli" ilə əlaqədar geniş məqyaslı tədbirlər planının tam şəkildə həyata keçirildiyini qeyd edib. Bu fealiyyətlərdə fərqləndiklərinə görə, akademik İradə Hüseynova, AR ETN Botanika İnstitutunun baş direktoru, biologiya elmləri doktoru, professor Səyyarə İbadullayeva və AR ETN Zoologiya İnstitutunun direktoru, aqrar elmlər üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Ələddin Eyyazov AMEA-nın Teşəkkürnamesi ilə tətliq olunublar. Sonra akademik İradə Hüseynova Azərbaycan elminin inkişafı istiqamətində həyata keçirilən işlahatlara toxunub, gün ərzinde 8 institutun 2023-cü ildəki elmi və elmi-təşkilati fəaliyyətinin mühüm nəticələri ilə bağlı hesabat məruzələrinin müzakirə ediləcəyini bildirib.

Sonra hesabat məruzələri dinlənilib.

AR ETN Botanika İnstitutunun hesabat məruzəsində Azərbaycan florasının, nadir və itmək təhlükəsində olan bitki müxtəlifliyinin öyrənilmə vəziyyəti, müvafiq məlumat bazaları, müvafiq sahələrdə daxili və beynəlxalq əməkdaşlıq əlaqələri geniş yer tutub. Professor Səyyarə İbadullayeva hesabat ilində "Qızılı kətab"ın 3-cü nəşrinin işıq üzü gördüyüne diqqət çəkib və institut əməkdaşları tərəfindən nəşrin floraya aid hissəsi, eləcə də mövzu planları ilə bağlı çoxsaylı ekspedisiyaların gerçəkləşdirildiyini bildirib.

AR ETN Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun hesabat məruzəsi əsasən milli bitki geneferdunun öyrənilməsi, mühafizəsi və səmərəli istifadəsi və insan genetikası üzrə tədqiqatlarda alınmış mühüm nəticələrin və kadr hazırlığının,

görülülmüş işlər, mövcud kadr potensialı, aparılan ekspedisiyalar, yerli və beynəlxalq elmi tədbirlər barədə məlumatlar yer alıb.

AR ETN Dendrologiya İnstitutunun baş direktorunun vazifəsini icra edən, biologiya üzrə fəlsəfe doktoru Minara Həsənova çıxışında qeyd edib ki, 2023-cü ildə institutun 8 laboratoriya-sında tədqiqatlar aparılıb, tətbiq məsələlərinə xüsusi diqqət yetirilib. Qeyd edilib ki, institut universitetlər, xüsusən ADA, Odlar Yurdu, Qərib Kaspi, Lənkəran Dövlət universitetləri ilə, xarici təşkilatlarla six əməkdaşlıq edir. İnstitut əməkdaşları beynəlxalq və respublika elmi tədbirlərinin, sərgilərin təşkilatçısı və feal iştirakçısı olublar.

Sonra esasi akademik Cəlal Əliyev tərəfindən qoyulmuş AR ETN Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunun illik hesabat məruzəsi AMEA-nın vitse-prezidenti, institutun baş direktoru, akademik İradə Hüseynova tərəfindən təqdim edilib. Akademik hesabat ilində institutun 5-i beynəlxalq olmaqla, 14 laboratoriya-sında ümumilikdə 84 elmi işçi, o cümlədən 1 akademik, 4 AMEA-nın müxbir üzvü, 1 Rusiya EA-nın müxbir üzvü, 11 elmlər doktoru və professor, 24 fəlsəfe doktoru tərəfindən aparılan elmi tədqiqatlardan əldə edilmiş mühüm nəticələri toplantı iştirakçılarının diqqətinə çatdırıb. Natiq qeyd edib ki, institutda hesabat ilində dünya üçün prioritət sayılan istiqamətlərdə, o cümlədən kompüter biologiyası, sünü intellekt, maşınöyrənəmə üsulları, nanomateriallar, yaşılı enerji və s. sahələrdə multidisiplinər tədqiqatlar aparılıb, 19-ü yüksək reytingli jurnallarda olmaqla, ümumilikdə 78 məqalə dərc edilib.

Cari ildə institut AR Elm və Təhsil Nazirliyi, AMEA-nın Rəyasət Heyeti, AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsi ilə birgə bir nəçə beynəlxalq, o cümlədən "Heydər Əliyev İli" ilə bağlı keçirilmiş tədbirlərdən, bağlanmış əməkdaşlıq memorandumlarından, icra edilən qrant layihələrindən danişib.

AR ETN Zoologiya İnstitutunun baş direktoru Ələddin Eyyazov məruzəsində "Qızılı kətab"la yanaşı, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə, Xəzər dənizində, digər su hövzələrində aparılmış tədqiqatlar, bu tədqiqatlarda Azərbaycan Respublikası Ekolojiya və Tibbi Sərvətlər Nazirliyi ilə, beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq əlaqələri, "Zoologiya İnstitutunun elmi əsərləri" jurnalı bərədə məlumatlar əsas yer alıb. Ələddin Eyyazov qeyd edib ki, əməkdaşların 112 məqaləsindən 24-ü beynəlxalq indeksləşən bazalarda dərc olunub.

AR ETN Torpaqşunaslıq və Aqrokimya İnstitutunun hesabat məruzəsində əsas diqqət dövlət programlarının icrası, Azərbaycanda, o cümlədən işğaldan azad edilmiş ərazilərdə torpaqların vəziyyəti, yaxşılaşdırılması və su təminatı ilə bağlı tədqiqatlar və onların nəticələri əsas yer tutub. AMEA-nın müxbir üzvü Əlövət Quliyev çıxışında yeni metodikaların və texnologiyaların tətbiqi, kadrların xaricdə təlim görməsi, rəqəmsallaşdırma məsələlərinə yer verib.

Akademik Abdulla Qarayev adına Fiziologiya İnstitutunun icraçı direktoru fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Əhməd Hacıyev tərəfindən təqdim edilen hesabat məruzəsində BTEB tərəfindən qəbul olmuş əsas elmi istiqamətlər uyğun 4 problemin həlli üzrə 2023-cü ildə aparılan elmi tədqiqatlar, sağlam qoçalma, peşə xəstəlikləri və s. məsələlərlə bağlı bir sıra nailiyətlər, dövlət proqramları əsasında

Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin formallaşması və informatikanın inkişaf tarixi

Elm və Təhsil Nazirliyinin (ETN) informasiya Texnologiyaları İnstitutunda Ümummilli Lider Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş "Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin formallaşması və informatikanın inkişaf tarixi" mövzusunda elmi konfrans keçirilib.

ETN-nin informasiya Texnologiyaları İnstitutu və AMEA-nın Tarix İnstitutunun birgə təşkilatlığı ilə keçirilən tədbiri AMEA-nın vitse-prezidenti, informasiya Texnologiyaları İnstitutunun baş direktoru, akademik Rasim Əliquliyev açıb. Elmi konfransın ehemiyətindən danışan alım dövlət başçısının müvafiq Serəncamı ilə 2023-cü ilin "Heydər Əliyev İli" eləmə edildiyini xatırladıb, bu il çərçivəsində həm AMEA-də, həm də ölkənin digər elmi müəssisə və təşkilatlarında Ulu Önder Heydər Əliyevin xatirəsinə həsr olunan coxsayılı tədbirlərin təşkil olunduğunu, görkəmli dövlət xadiminin həyatı və zəngin fealiyyətinin müxtəlif aspektlərdən təhlil edildiyini deyib.

Akademik bildirib ki, informasiya Texnologiyaları İnstitutunda da Ulu Önder Heydər Əliyevin öten əsrin ikinci yarısından etibarən Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin meydana gəlmesi və inkişaf etdirilməsi, informatika və onurla əlaqəli kompüter elmlərinin, IKT-nin inkişafı, yüksəkintisəsli kadrların hazırlanması, istehsal müəssisələrinin yaradılması istiqamətdə görüdüyü işlərlə bağlı il ərzində müxtəlif elmi-populyar materiallər hazırlanmış, müəyyən tədbirlər həyata keçirilmişdir.

AMEA-nın vitse-prezidenti Ulu Önderin Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin, eləcə də informasiya-kommunikasiya sənayesinin formalşdırılması və inkişafında rolundan bəhs edib: "Ümummilli Liderin həyata keçirdiyi fealiyyətin tarixi nöqtəyi-nəzərdən sistemli tədqiq edilməsi, bu istiqamətdə dolğun biliklərin əldə olunmasına böyük ehtiyac vardır. Artıq bu istiqamətdə informasiya Texnologiyaları İnstitutu və Tarix İnstitutunun birgə əməkdaşlığı cercəvəsində tədqiqatlar başlanılıb".

Akademik Rasim Əliquliyev Ulu Önder Heydər Əliyevin Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin əsasının qoyulması, informatika sahəsində kadrların yetişdirilməsi, ölkəmizdə kosmik sənayenin formalşaması, müvafiq sahə üzrə elm-tehsil mərkəzlərinin, istehsal müəssisələrinin yaradılması, o cümlədən elmi məktəblərin əsasının qoyulmasında əvəzsiz xidmətləri olduğunu qeyd edib. Müstəqilliyimizin illərindən məhz Heydər Əliyevin teşəbbüsü və birbaşa rəhbərliyi ilə Azərbaycanda telekomunikasiyanın inkişafı, ölkənin global elektron informasiya məkanına integrasiyası və IKT sənayesinin inkişafı istiqamətdə əməli addimlərin atıldığı, müəyyən nailiyətlərin əldə olunduğunu söyləyib.

Tədbirdə Tarix İnstitutunun direktoru tarix üzrə elmlər doktoru, professor Kərim Şükürov "Azərbaycanda informasiyanın ötürürlüsi: tarixi baxış" mövzusunda çıxış edib. Professor Kərim Şükürov müasir dövrdə informasiyanın bütün dünyada xüsusi əhəmiyyətə malik olduğunu, onun meydana gəlməsi, elde olunması, emalı və ötürülməsi ilə bağlı kompleks araşdırılmaların aparılması vəcidi olduğunu bildirib. Azərbaycanda informasiya cəmiyyətinin tarixi ilə bağlı tədqiqatların böyük aktuallıq kəsb etdiyi, Tarix İnstitutunun bu istiqamətdə lazımı dəstəyi göstərməye hazır olduğunu vurgulayıb.

Professor Kərim Şükürov hər bir elmin öyrənilməsindən informasiyadan düzgün istifadənin, eləcə də informasiyanın tarixinin araşdırılmasının zərurılığını öne çəkib. Informasiya Texnologiyaları İnstitutu ilə birgə bu istiqamətdə multidisiplinər tədqiqatların aparılması, yeni elmi baxışların ortaya qoyulmasının məqsədəyən olduğunu deyib: "Bu gün Azərbaycanda müasir çağırışlara, dünya elminin telebelerinə cavab verən yüksəkintisəsli tərcümələr, təqdimatçılar, aktual elmi problemləri əhatə edən araşdırılmaların aparılması qarşıya qoyulan mühüm vəzifələrdəndir".

Sonra alım müstəqil Azərbaycanın banisi olan Ümummilli Lider Heydər Əliyevin dövlətçilik tariximizdə mühüm rolundan bəhs edib, Ulu Öndərin coxsaxəli və zəngin fealiyyəti ilə bağlı bəzi tarixi faktları diqqətə çatdırıb.

Daha sonra konfrans öz işini məruzələrə davam etdirib. Informasiya Texnologiyaları İnstitutunun icraçı direktoru, texnika üzrə fəlsəfe doktoru, dosent Rəşid Ələkbərov Tarix İnstitutunun dissertanti Gülnar Paşayeva ilə hemmüəllifi olduğu "Azərbaycanda Internetin formalşaması və inkişafı mərhələləri", şöbə müdürü, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Məsumə Məmmədova "Heydər Əliyev və İKT sahəsində kadr siyaseti", şöbə müdürü, iqtisad elmləri doktoru Əlövət Əliyev "Azərbaycanda iqtisadi kibernetikadən rəqəmsal iqtisadiyyata keçidin təkmiləri", baş mühəndis Şakir Mehdiyev "Azərbaycanda avtomatlaşdırılmış idarəetmə sistemlərinin inkişaf mərhələləri", şöbə müdürü, iqtisad üzrə fəlsəfe doktoru Rasim Mahmudov isə "Informasiya inqilabları və Azərbaycan" mövzularında çıxış ediblər.

Akademik İradə Hüseynova Ekoloji məsələlər üzrə işçi qrupunun Ağdamda keçirilən iclasında iştirak edib

Ağdamda Azərbaycan Respublikasının işgalindən azad edilmiş ərazilərində məsələlərin mərkəzləndirilməsi qaydada həll edilməsi üçün yaradılmış Əlaqələndirmə Qərargahının nəzdində fealiyyət göstərən idarələrarası Mərkəzin Ekoloji məsələlər üzrə işçi qrupunun növbəti iclası keçirilib.

İclasda işçi qrup üzvləri və dəvət olunan digər qurumların nümayəndələri tərəfindən Qarabağ iqtisadi rayonuna daxil olan işğaldan azad edilmiş ərazilərdə həyata keçirilən ekoloji tədbirlər, regionun biomüxtəlifliyi, mineral xammal ehtiyatları və yeraltı suların monitorinqi və tətbiqi işləri, faydalı qazıntı yaşıqlarıdan səmərəli istifadənin təşkili, müasir texnologiyalardan istifadə olunması, yol tikintisi işlərində teleb olunan xammal təminatı, Ağdam şəhərində aparılan içmeli və tullantı su sistemlərinin yenidən qurulması işləri, meliorasiya və su təsərrüfatı obyektlərinin bərpası və inkişafı istiqamətində görülmüş işlər, Qarabağ və Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonlarında "yaşıl enerji"nin inkişafı və ekoloji mühitin keyfiyyətinin artırılması istiqamətində aparılan işlər, Ağdam şəhərindən tətbiq olunan "yaşıl" texnologiyalar, yol-infrastruktur layihələrinin icrası zamanı etraf mühitə təsirlər, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə bərk məşət tullantılarının idare olunması barədə iştirakçılara məlumat verilib, bərpa və yenidənqurma işləri nəticəsində tikinti və söküntü tullantılarının heçminin artması ilə əlaqədar Ağdam rayonunda

başlanılan təkrar emal fealiyyətinin genişləndirilərək işğaldan azad edilmiş digər ərazilərdə tətbiqi ilə bağlı məsələlər müzakirə edilib.

İşçi qrupun rəhbəri, ekologiya və təbii sərvətlər nazırının müavini Vüqar Kərimov çıxışında BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçive Konvensiyasının Təreflər Konfransının 29-cu sessiyası – COP29 kimi mötəbər bir tədbirin Azərbaycanda keçirilməsinin beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən Azərbaycana böyük etimadın olduğu qeyd edib.

Eyni zamanda, Azərbaycan Respublikasında 2024-cü ilin "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" elan edilməsi haqqında Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Serəncamı bərədə məlumat verib.

AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova tədbirdə Qarabağ iqtisadi rayonunun biomüxtəlifliyi, genetik ehtiyatları, institutlar tərəfindən regionda aparılmış monitorinqlər, Genetik Ehtiyatlar İnstitutunun Şixarx qəsəbəsində yerləşən Qarabağ Elmi Tədqiqat Bazası və burada aparılan tədqiqat işləri və s. məsələlərlə bağlı təqdimatlı çıxış edib.

Iclasdən sonra iştirakçılar Ağdam rayonunun Kəngərli kəndinin ərazisində yaranan tikinti-söküntü tullantılarının təkrar emal olunması qurğusunun işi ilə tanış olublar.

Ağdama sefər gedisində akademik İradə Hüseynova, həmçinin Ağdam İmarət Kompleksine gələrək, AMEA-nın əməkdaşları tərəfinən burada aparılan işlərlə tanış olub.

Yüksək mədəniyyətə malik ziyalı

İnsanlığın tarixine nəzər salmaq, onun ayrı-ayrı inkişaf mərhələlərinə səyahət etmək olduqca manalı və maraqlıdır. Çünkü bu inkişaf yollarında hər bir insanın keçdiyi mənali həyat yollarının ayrı-ayrı sahifələri özəksini tapmışdır. Müasir zamanımızda ayrı-ayrı insanların xüsusi alımların keçdiyi mənali həyat yolunu öyrənmək və təbliğ etməyin müasir zamanımızda olduqca mühüm əlaqə, mənəvi və ictimai əhəmiyyəti vardır. Xüsusi inkişaf etməkdə olan gənc nəsil üçün akademik Mahmud Kərim oğlu Kərimovun keçdiyi mənali həyat və elm yolu örnək olmalıdır.

Mahmud Kərim oğlu Kərimovun 2023-cü il oktyabrın 18-də 75 yaşı tamam olmuşdur. O, 1948-ci il oktyabrın 18-də İrəvan şəhərində anadan olmuşdur. Kiçik yaşlarından etibarən M.Kərimov ailəsi ile birlikdə Bakıya köçərək burada yaşamağa başlamışdır. O, 1966-ci ilde orta məktəbi bitirdikdən sonra Azərbaycan Dövlət Universitetinin Fizika fakültesinə daxil olmuşdur. Mahmud müəllim 1971-ci ilde Azərbaycan Dövlət Universitetinin Fizika fakültesini əla qiymətlərlə başa vurmuşdur. O, hərbi xidmətinə başa vurdugundan sonra 1973-cü ildən etibarən Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Fizika İnstitutunda mühəndis vəzifəsində çalışmışdır. M.Kərimov 1975-1978-ci illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Radasiya Tədqiqatlar sektorunun aspiranturasında müvəffəqiyətə təhsil almışdır. M.Kərimov 1978-1984-cü illərdə Azərbaycan Elmlər Akademiyası Radasiya Tədqiqatı sektorunda kiçik elmi işçi, böyük elmi işçi, elmi katib və laboratoriya rəhbəri vəzifəsində işləmişdir. Mahmud müəllim 1984-2001-ci illərdə həmin sektorun direktoru vəzifəsində çalışmışdır.

Mahmud Kərimov 1979-cu ilde namizədlik dissertasiyasını müdafiə edərək fizika riyaziyyat elmləri doktoru, alimlik dərəcəsi almışdır. Mahmud müəllim 1989-cu ildə doktorluq dissertasiyasını müdafiə edərək fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, alimlik dərəcəsi almışdır. O, 2000-ci ildə professor elmi adını almışdır. M.Kərimov 2001-ci ilin iyundan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü və akademianın prezidenti vəzifəsinə seçilmiş və ömrünün sonuna qədər bu vəzifəni müvəffəqiyyətlə icra etmişdir.

Mahmud Kərimovun apardığı elmi tədqiqat işləri respublikamızda fizika elminin inkişafına qıyməti töhfələr vermiş, onun zəngin elmi fealiyyəti nəticəsində radasiya fiziki və informatika sahəlerinin yeni biliklərlə zənginleşməsində mühüm rol oynamışdır. Onun elmi tədqiqatlarının başlıca istiqaməti dielektriklər fizikası ilə bağlıdır. Alimin bir çox istiqamətlərə müəyyən etdiyi metodlar və gəldiyi elmi nəticələr həmisi öz aktuallığı, fundamental-nəzəri və tətbiqi əhəmiyyəti ilə seçilmiş və alımların maraşına səbəb olmuşdur.

Mahmud Kərimov nüvə və radasiya təhlükəsizliyi sahəsində elmi-texniki problemlərin həlli baxımından respublikamız üçün böyük əhəmiyyət kəsb edən radioekologiya və radasiya materialşunaslığı istiqamətlərində də elmi tədqiqatlar aparırdı. Onun uzun müddət rəhbərlik etdiyi Radasiya Tədqiqatları sektorun akademianın nüfuzlu institutlarından birinə çevrilərək beynəlxalq aləmdə sanballı elmi qurum kimi qəbul olunmuşdur.

Mahmud Kərimov Beynəlxalq Atom Enerjisi Agentliyi ilə işbirliyi quraraq radasiya Tədqiqatları ilə bağlı bir neçə mühüm layihədə respublika alımlarının feal iştirakını təmin etmişdir. Azərbaycanın bir çox nüfuzlu təşkilatda təmsilçi olaraq o, ətraf mühitin zərərlə faktorlarının fizikası ve kimiyası ilə bağlı mühüm layihələrin gerçəkləşməsində də öz səyərləri əsirgirmirdi. O, həmçinin MDB ölkələri və türkəlli dövlətlərin atom enerjisindən sülh məqsədi ilə istifadəsi üzrə komissiyalarının üzvü idi.

Mahmud Kərimovun araşdırımlarının nəticələri ölkəmizdə və onun hündürlərindən keñərda neşr edilmiş, 200-e yaxın elmi əsərde özəksini tapmışdır. O, elmi nəaliyyətlərinə görə çoxsaylı patent və müəlliflik şəhadətnamələri almışdır. Alim mötəbər beynəlxalq simpozium, konfrans və forumlardakı çıxışları ilə Azərbaycan elmini layiqinə təmsil etmişdir. Mahmud Kərimov yüksək ixtisaslı elmi kadrların hazırlığı prosesində həm elmi rəhbər, həm də müvafiq ixtisaslaşmış şuraların üzvü kimi yaxından iştirak edirdi.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının prezidenti seçildiyi gündən akademik Mahmud Kərimov ölkəmizdə elmin təşkilini və idarə

olunması prosesine başlıq edərək müstəsna xidmətlər göstərmüşdür. O, elmi və elmi-təşkilati fealiyyəti ilə müsteqillik illərində öleninə əsas intellektual potensialının cəmləşdiyi Milli Elmlər Akademiyasının respublikanın sosial-iqtisadi inkişafında rolunun artırılmasında, mədəni-intellektual imkanlarımızın genişləndirilməsində xüsusi rol oynamışdır. Onun rəhbərliyi ilə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının strukturunu müasir dövrün təbəqələri baxımından modernləşməyə başlamış və təkmilləşdirilmiş, maddi-texniki bazası və kadri potensialı gücləndirilmişdir.

Akademik Mahmud Kərimovun elmi-təşkilati fealiyyəti nəticəsində müasir Azərbaycan elmi beynəlxalq elm infrastrukturlarına sürətli integrasiya olunmuş və xarici ölkələrlə əlaqələrini xeyli genişləndirmişdir. Respublika Elmi Tədqiqatların Teşkili və Əlaqələndirilməsi Şurasının sədri kimi o, dövlət qurumları və ali təhsil müəssisələrində elmi-tədqiqat proseslərinin effektiv koordinasiya edilməsi və əlaqələndirilməsi prosesinə də öz töhfələrini vermiş və nəticədə yeni-yeni elmi nailiyyətlərin elde olunmasına zəmin yaranmışdır.

Mahmud Kərim oğlu Kərimovun akademiyada işlediyi uzun müddət ərzində akademianın prezidenti kimi respublikanın ictimai-siyasi həyatında mühüm fealiyyəti ilə diqqəti celb etmişdir. O ölkə daxilində baş veren mühüm sosial mədəni hadisələrə münasibətdə həmisi yüksək vətəndaş və ziyali mövqeyi nümayiş etdirmişdir. Mahmud müəllimin dünya azərbaycanlılarının əlaqələndirme şurası idarə heyətinin sədri kimi fealiyyəti də olduqca mənali və səmərəli keçmişdir.

Akademik M.Kərimovun zəngin elmi və elmi təşkilatlıq fealiyyəti dövlətimiz tərəfindən layiqinə qıymətləndirilmiş və o, Azərbaycan elminin inkişafında göstərdiyi yüksək xidmətlərinə görə müsteqil Azərbaycan respublikasının şöhrət ordeni ilə təltif edilmişdir.

Man ilk dəfə olaraq Mahmud müəllim ilə o, akademianın prezidenti seçildikdən bir neçə ay sonra onun iş otaguında 2001-ci il sentyabrın evvəllerində şəxşən tanış oldum. Bu görüşdə mən Mahmud müəllimin akademianın prezidenti seçilməsi münasibətlə təbrik etdim, ona bu yüksək vəzifədə uğurlar arzu etdim sonra isə mən 2001-ci il iyulun 1-dən 31-ə qədər Fransa, İtalya, İspaniya, Rusiya, Gürçüstən və Azərbaycan alımlarının birlikdə hazırlanıb. Mən həftənən ənənəvi olaraq əlaqələndirilmə konfranslarda şəxşən özü iştirak edərək tədbirlərin səmərəli keçməsi üçün öz tapşırıqları verərdi. Mahmud müəllimin insanları yüksək diqqət və qayğı ilə dinləyərək onların yüksək elmi fealiyyətinin təmin olunması üçün işgüzər elmi mühitin yaradılmasını özünlən yüksək fealiyyətində əsas stimul hesab edərdi. Mən hesab edirəm ki, Mahmud müəllimin əməkdaşları yüksək mədəniyyətlə qəbul etməsi insanları yeni yaradıcılıq əhval-ruhiyyəsi bəxş edərək və məhz buna görə də Mahmud müəllimin bu fealiyyətini geniş yaymaq lazımdır.

Mən Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında işlediyim zamanlar ərzində belə yüksək mədəniyyətə, əlaqə malik prezident görəmişəm, ona görə də o yeganə prezident idi. Onun danışığı, insanları mehbərbəcəsinə qəbul edib, sebrərə dincəməsi, problemlərin həllində uzaqqorənliyi və çıxış yolu təpib insanlara şərait yaratması məni olduqca valeh etmiş, məhz buna görə də onun bu xüsusiyyətlərinə unuda bilmirəm. Mahmud müəllimin beşə alicənəbləri, insanpərvərliyi, danışq və qəbuletmə mədəniyyəti hesab edirəm ki, bütün memurlara örnək olmalıdır. Çünkü insan ümidi ilə yaşayır, ona görə də insan ümidi lərini qırmaq an böyük günahdır.

Təəssüf ki, akademik M.Kərimov yaradılıcılığının çıxışındakı bir dövrde 2013-cü il fevralın 10-da vefat etmişdir. Onun dəfn mərasimindən gələn istər akademiya, istərsə də digər mühəssisələrin əməkdaşları göz yaşına qərəb olmuşdu. Həç kəs inanmırı ki, Mahmud müəllim həyatdan getmişdir. Inanıram ki, Mahmud müəllimin idarəcilik məktəbi, təşkilatlıqlı bacarığı, yüksək mədəniyyətə malik olması elm adamlarının və xalqımızın heç vaxt yadından çıxmayaqacaq.

Gördü. Rəyasət Heyətində mənim INTAS programı üzrə aparılacaq tədqiqatlar geniş müzakireyə səbəb oldu və aparılacaq elmi tədqiqat işlərinin səmərəli keçməsi üçün mühüm qəbul olundu. Məhz bunun nəticəsi olaraq 2002-ci il sentyabrın 7-dən oktyabrın 1-ə qədər Avropa alımlarından 25 nəfər professor Anri dö Lümləy başda olmaqla mənim dəvətim əsasında Bakıya gelərək Azərbaycanın dünya şöhrəti Azix, Taqlar, Qazma, Buzeyir və digər abidələrdən təpılmış arxeoloji, paleontoloji tapıntıları kompleks şəkilde tədqiq etmeye başladı. 2002-ci il sentyabrın 15-də Mahmud müəllim öz iş otaguında məni və Avropa alımlarını qəbul edərək bizim fealiyyetimizi yüksək qiymətləndirdi və elmi tədqiqat işlərinin səmərəli keçməsi üçün akademianın əlaqədar təşkilatları öz tapşırıqları verdi. Məhz bunun nəticəsi olaraq 2001-2005-ci illərdə Avropa alımları ilə apardığım birətədqiqat işləri nəticəsində Azərbaycanın dünya şöhrəti Azix paleolit döşərgəsində ibtidai insanların məskunlaşma tarixinin 2,5 milyon ilə bərabər olması elmi faktlara sübut olundu. Bununla yanaşı Azərbaycanın paleolit döşərgələrindən təpılmış maddi mədəniyyət qalıqlarını insanın meydana gelmesi inkişaf etməsi problemlərinin tədqiqində mühüm əhəmiyyətə malik olması Avropa alımları tərəfindən yekdiliklə təsdiq olundu. Eyni zamanda Azix paleolit döşərgəsindən təpılmış ayri-ayri arxeoloji mədəniyyətlərə aid maddi mədəniyyət qalıqlarının insanın meydana gelmesi, inkişaf etməsi problemlərinin tədqiqi üçün əvəzsiz arxeoloji mənbə olduğu və paleolitdə məqrasiya problemlərinin tədqiqindəki məstsəna əhəmiyyətə malik olması təsdiq olundu.

M.Kərimovun 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər akademiya əməkdaşlarını qəbul edərək onların problemləri ilə maraqlanır və özünə yüksək mədəniyyəti ilə hamını heyrəndir. Mahmud müəllimin 12 illik akademiyaya prezident olduğu müddət ərzində onunla müntəzəm olaraq görüşlər və əldə olunmuş elmi nailiyyətlər haqqında fikir mübadiləsi aparardı. O, hər həftənin beşinci günləri saat 14:00-dan 18:00-a qədər ak

Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin Mərkəzi Elmi Kitabxananın inkişafında rolu

XIX əsrin I yarısında Azərbaycanda kitabxana işi bilavasılılığı məktəb, mədrəsə şəbəkələri ilə bağlı olmuşdur. XIX əsrin 50-ci illərindən başlayaraq Azərbaycanın böyük şəhərlərində və iri yaşayış məntəqələrində ilk xalq kitabxanaları və qiraətxanaları meydana gəlməyə başlayır.

Azərbaycanda yaranan ilk xalq kitabxanalarından biri 1850-ci illərin axırlarında Şamaxı şəhərində yaranmışdır. XIX əsrin ikinci yarısında ise Bakı şəhəri ilə yanaşı, Azərbaycanın digər regionlarında da xalq üçün kitabxanalar açılmağa başlamışdır. Belə kitabxanalar 1859-cu ildə Şamaxıda ve Şuşada, 1868-ci ildə Gəncədə, 1880-ci illərdə isə Bakıda, Qubada, Salyanda, Lənkəranda və Naxçıvanda təşkil edilmişdir. Naxçıvanda kitabxana-qiraətxananın açılmasında görkəmli maarifçilərdən M.T.Sidqinin, C.Məmmədquluzadənin, Q.A.Şərifovun, A.M.Əkbərovun xüsusi xidmətləri olmuşdur. 1897-ci ildə artıq Bakı şəhərində 8 belə kitabxana fəaliyyət göstərirdi. Bunlardan əlavə, Bakıda olan hər bir şəhər məktəbinin yanında da kitabxanalar təşkil edilmişdir.

XIX əsrin axırlarında Azərbaycanda kitabxana işinin tarixində müüm hadisə baş verdi. 1894-cü ildə Bakıda görkəmli yazıçı, ictimai və dövlət xadimi Nəriman Nərimanov ilk ümumi açıq milli Azərbaycan kitabxana-qiraətxanasının əsasını qoydu.

1897-ci ildə Əhməd bəy Ağayevin təşəbbüsü ilə Şuşa şəhərində kitabxana-qiraətxana təşkil edilir. Bu, Qafqaz müsləmanlarının təşkil etdiyi 3-cü qiraətxana olur.

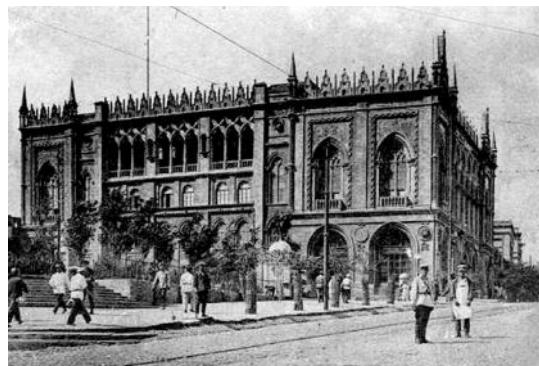
XIX əsrde yeni yaranmış xalq kitabxana qiraətxanaları böyük çətinliklə də olsa, xalqa kitabla xidmət etməye, əhalinin təhsil və təbiyəsində, milli ideyaların təbliğində, milli sürürun formallaşmasında yaxınдан iştirak etməye səy göstərmişlər.

XX əsrin əvvəllərində kitabxana tariximiz özünden əvvəlki dövrlərə nisbətən çox məhsuldar dövr olmuşdur.

Azərbaycanda ayrı-ayrı elm sahələrinin inkişafı bütün elmi qüvvələri birləşdirən və istiqamətləndirən vahid elmi mərkəzin yaradılması zəruretini irəli sürdü. Hələ 1923-cü ildə əvvəllerində bir qrup alim Xalq Maarifi Komissarlığının kollegiyasına müraciətə Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin yaratmağı xahiş etmiş və cəmiyyətin nizamnaməsini təsdiq üçün təqdim etmişdi. 1923-cü ildə Kollegiya D.Urusov, Bakı Dövlət Universitetinin professoru A.R.Zifeld və "Komunist" qəzəzinin redaktoru H.Cəbiyev tərəfindən tətib olunmuş nizamnaməni təsdiq etdi.

1923-cü il noyabrın 2-de 40 nəfərə qədər alimin və mütəxəssisin iştirakı ilə cəmiyyətin ilk təsis islasi keçirildi. Cəmiyyətin sədrliyinə Əbdürəhim bay Haqverdiyev seçildi. Bu mühüm və tədbiri işe C.Məmmədquluzadə, Ə.Haqverdiyev, Ü.Hacıbəyov, H.Zeynalı, S.Mümtaz, Y.V.Çəmənzəminli, H.Əlizadə və A.Bağrı kimi görkəmli ziyalıların cəlb edilməsi Azərbaycan xalqının ədəbi ərsinini öyrənilməsinə xüsusi təkan vermişdi. Cəmiyyətin fəaliyyətinə xüsusi diqqət yetirən hökumət onu 1925-ci ilin sentyabrında MİK-in tabeçiliyinə verdi. Cəmiyyət 1925-ci ilde rus dilində, 1928-ci ildən isə Azərbaycan dilində "Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin xəbərlərinə" nəşr etməyə başladı.

Cəmiyyətin fəaliyyətində en müüm hadisələrən biri öz elmi kitabxanasının yaradılması olmuşdur.. Cəmiyyətin nizamnaməsində təşkili zəruri hesab edilən

Kitabxananın əsası elə 1923-cü ilin dekabrında qoyuldu. Bəli, ilk vaxtlarda kitabxananın təşkili, kitabxana üçün kitab toplamaq çox çətin idi. Cəmiyyətin üzvləri artıq, tərkibdə yeni bölmələr yarandıqca bu iş xeyli asanlaşmışdı. Bu kitabxananın yaranmasında 1924-cü ildən cəmiyyətin tərkibində fəaliyyət göstərən Bibliografiq büroonun mühüm rol olmuşdur. Büroya zəhmətək alım-bibliografiq A.B.Bağrı başçılıq edirdi.

1925-ci ildə "Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyəti"nin kitabxanası ilə Bibliografiq büroonun işində təkrarlıq yarandığı üçün Bibliografiq büro öz işini dəyandırmağa məcbur oldu. 1925-ci ildin avqustundan Cəmiyyətin kitabxanası ilə Bibliografiq Büro birləşdirilərək Kitabxana-Bibliografiq Bürosuna çevrildi.

Bibliografiq büro kitabxanaya verildikdən sonra kitabxananın fondu büroon materialları və kitabların hesabına xeyli zənginləşdi. 1925-ci ildən sonralarında cəmiyyətin iclaslarının birində kitabxananın yaradılması haqqında məsələ qaldırıldı və qərar qəbul edildi. Bu qərardan sonra Mərkəzi Kitabxana rəsmi fəaliyyətə başladı.

1925-ci ildə kitabxananın fondunda artıq çoxlu kitab və əlyazma var idi. Kitabların əksəriyyəti Azərbaycançılıqla, Qafqazçılıqla, ölkəşünasılıqla, şərqşünasılıqla, türkologiyaya və s. elmlərə aid idi. Öz qarşısında bütün elm sahələrinə xidmət etməyi məqsəd qoyan kitabxananın fondu ümumi elmi xarakter daşıyır. Kitabxana oxucularının sayı getdikcə çoxalır, respublikanın bütün alimlərinə və ali məktəb tələbələrinə xidmət göstərir, geniş sorğuməlumat işi aparır.

Artıq 1925-ci ilin sonunda Azərbaycanı Tədqiq və Tətəbbö Cəmiyyətinin kitabxanasının fondunda Azərbaycana və eyni zamanda qonşu ölkələrə aid 20 mindən çox sənəd-informasiya resursu toplanmışdır.

Mərkəzi Kitabxananın yaranması Azərbaycanın öyrənilməsinə dair aparılan elmi-tədqiqat işləri üçün lazımi ədəbiyyatın toplanmasına və kitabxana-bibliografiya xidmətinin müxtəlif formə və metodlarının tətbiqinə başlamağa imkan verdi.

1925-1930-cu illərdə kitabxana fondu xeyli artaraq zənginləşmiş, 110 adda dövrü mətbuat almağa başlamışdır.

1930-1940-ci illər Akademiyasının kitabxana şəbəkəsinin yaranması və təşəkkülü mərhələsidir. Bu illər ərzində kitabxanada müxtəlif elm sahələrinə dair zəngin fondlar formalasınaqbaşaşmışdır. Fondlarda Azərbaycan dilində olan elmi ədəbiyyat yənəsi, rus, Avropa və Şərqi xalqları dillerində XVIII-XX əsrlərdə nəşr olunmuş monoqrafiyalar, jurnallar, məcmüələr, müxtəlif dünya elmi cəmiyyətlərinin əsərləri, xəritə, atlas və digər materiallar cəmləşdirilib oxucuların istifadəsi ne verilmişdir.

Azərbaycan Elmlər Akademiyası kitabxana şəbəkəsinin inkişafında yeni tarixi mərhələ 1945-ci ildə müstəqil EA-nın təşkilindən sonra başlamışdır. Bu dövrdə şəbəkənin fəaliyyətində əsaslı dönüş baş vermiş, illərdə kitabxana fondu

nun həcmi orta hesabla 10 dəfə artmış, maddi-texniki bazası zənginləşmişdir.

70-ci illərdə EA kitabxana şəbəkəsinin mərkəzləndirilməsi Akademiya sistəmində kitabxana işinin teşkili və idare olunmasının əsas mərhəlesi kimi qiymətləndirilebilə bilər.

1990-ci illərə qədər EA kitabxana şəbəkələrində elmi-informasiya sistemi formalış, inkişaf etdirilmişdir. Bu illərdə EA kitabxana şəbəkəsinin elmi-bibliografiya fealiyyəti, beynəlxalq kitab mübadiləsi daha da inkişaf etdirilmiş, nəticədə kitabxana fondları dünya elmi texnikasının son nailiyətlərinə eks etdirən minlərlə yeni nəşrlər zənginləşmişdir.

Azərbaycan EA kitabxana şəbəkəsinin inkişafının bütün mərhələlərində Azərbaycan Elmlər Akademiyasının Mərkəzi Elmi Kitabxanasının əsasını təşkil edən bu kitabxana respublika elmine xidmət edən, elmin informasiya təminatını təmin edən ən böyük perspektiv malik olan kitabxanaya çevrildi.

1993-cü ildə Ümummilli lider Heydər Əliyevin hakimiyətə qayıdışı Azərbaycan elminin dirçəlməsinə, kitabxanaların nüfuzunun atmasına səbəb oldu. Onun hakimiyəti dövründə "Kitabxana işi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qəbul olundu. Ümummilli Lider 1998-ci il dekabr ayının 29-da bu qanuna imza atmaqla kitabxana sahəsinə olan qayığını yüksək qanunvericilik səviyyəsində bildirdi.

Mərkəzi Elmi Kitabxana Heydər Əliyevin xalqımızın rifahi və ölkəmizin inkişafı, dövlətçiliyimiz möhkəmləndirilməsi, demokratik dövlət qurulması naməhəyata keçirdiyi fəaliyyətin təbliği istiqamətində öz işini bu gün də layiqincə davam etdirir.

Ulu Öndər Heydər Əliyev nadir şəxsiyyət, XX əsrin yetişdirdiyi ən nüfuzlu dövlət adamı və çox güclü siyasətçi idi. Heydər Əliyev əsri öyrənmək istəyənlərə qədər. Kitabxanamız isə daima vəzifəni yerinə yetirməyə səy göstərir.

Ulu Öndərin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 2011-ci il 29 aprel tarixli Sərəncamına əsasən Mərkəzi Elmi Kitabxananın yeni binasının təməli 2011-ci ilin noyabr ayında qoymulmuş, 2014-cü ilin may ayında isə möhtərem Prezidentin iştiraki ilə açılmış olmalıdır.

Zəngin tarixə malik elm və mədəniyyət ocağı olan Mərkəzi Elmi Kitabxana bu gün de müasir şəraite uyğun fəaliyyət göstərir. Qeyd edək ki, bu gün burada müxtəlif ölkə kitabxanalarının təcrübəsi tətbiq olunur. İki növbəli fəaliyyət göstərən kitabxanadan alim və mütəxəssislər, eləcə də digər oxucular geniş faydalana bilir. Kitabxanamız milli maraqlara xidmət etdirir.

MEK əsas fəaliyyətini "Kitabxana işi haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanundan, Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin 6 oktyabr 2008-ci il tarixli, 3072 Neli Sərəncamı ilə təsdiq edilmiş, "Azərbaycan Respublikasında kitabxana-informasiya sahəsinin 2008-2013-ci illərdə inkişafı üzrə Dövlət programı"ndan, "Dövlət orqanlarının elektron xidmətlər göstərməsinin təşkili sahəsində bəzi tədbirlər haqqında" 23 may 2011-ci il tarixli 429 Nli Fərmanından və "Azərbaycan Respublikasında informasiya cəmiyyətinin inkişafına dair Milli Strategiya"dan irəli gələn vəzifə və öhdəliklər ilə uzlaşdırır.

Kubra SADIQOVA
AMEA MEK-in Xarici dillərdə
ədəbiyyat fondunun müdürü

Vikipediyada akademik Ziya Bünyadov haqqında məqalələr zənginləşdirilib

AMEA-nın Rəyasət Heyeti aparatının "Elektron akademiya" şöbəsinin təşkilatçılığı ilə Azərbaycan şərqşünası, tarixçi, Sovet İttifaqı Qəhrəmanı, Dövlət mükafatı laureati və Əməkdar elm xadimi, akademik Ziya Bünyadov haqqında Vikipediyanın Azərbaycan və özbək dili bölməsində məqalələr yaradılıb və əsaslı şəkildə redakte olunub.

Akademik Ziya Bünyadov və Yusif Yusifovun redaktəsilə Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi tərəfindən tövsiyə edilmiş, məktəblər üçün "Azərbaycan tarixi dersliyi", "Azərbaycan VII-IX əsrlərde" kitabı, Ozbəkistandakı Heydər Əliyev adına Azərbaycan Mədəniyyət Mərkəzinin könüllüləri tərəfindən "Vikipediya"nın özbək dili bölməsində Ziya Bünyadov məqaləsi əsaslı şəkildə redakte olunub.

Qeyd edək ki, məqalələr AMEA-nın akademik Z.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunun təşkilatçılığı ilə akademik Ziya Bünyadovun anadan olmasının 100 illiyine həsr edilmiş "Qədim və müasir Şərq: mənbələr, tədqiqatlar, perspektivlər" mövzusunda beynəlxalq elmi konfransı çərçivəsində zənginləşdirilib.

Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası 2024-cü ildə fəsillərin Azərbaycana daxil olma vaxtını təqdim edir

Güneşin illik zahiri hərəkəti Yerin Günəşətə illik hərəkətinin təzahürüdür. Bu zahiri hərəkət zamanı Güneşin göy sferində cıxığı dairə ekliptika adlanır. Həmin daire üzərində 4 səciyyəvi nöqtə var. Bu nöqtələr yaz və payız bərabərlikləri, qış və yay günəşduruşu nöqtələridir. Yer Günəşətə dolanarken Güneşin bu nöqtələrdən keçmə anı astronomik fəsillərin başlığı tarixi göstərir.

Yaz və payız bərabərliyi günlərdə Güneş göy ekvatorunu kəsərək Cənub yarımkürəsində Şimal yarımkürəsinə və əksinə keçir. Həmin gün Güneşin şüaları Yer ekvatoruna düz bucaq altında düşdüyündən gecə ilə gündüzün uzunluğu bərabərleşərək bütün coğrafi enliklərdə 12 saat olur.

Yay və Qış günəşduruşu günlərdə isə Güneş şüaları Yerə minimal və maksimal bucaq altında düşdüyündən ekvatoridan qütbələrə doğru getdiğən gündüz və gecənin uzunluğunda fərqli 24 saatadək artır. Belə ki, ekvatoradə il boyu gündüz və gecənin uzunluğu dəyişməyib 12 saat olur. Yay günəşduruşu günü Şimal qütb dairesində 24 saat gündüz, Cənub qütb dairesində isə 24 saat gecə olur. Qış günəşduruşu günü isə eksi yaşıdır.

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi Nəsirəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanası 2024-cü ildə fəsillərin ölkəməzaxi daxil olma vaxtını təqdim edir:

Yaz fəsli Azərbaycana 20 mart saat 07:06-da daxil olacaq. Bu anadan etibarən Şimal yarımkürəsində Yaz fəsli, Cənub yarımkürəsində isə Payız fəsli başlayacaq.

Yay fəsli isə 21 iyun saat 00:50-də başlayacaq. Həmin gün gündüzün uzunluğu 15s 03d 23san və gecə 08s 56d 37san olacaq. Bu anadan etibarən Şimal yarımkürəsində Yay fəsli, Cənub yarımkürəsində isə Qış fəsli başlayacaq.

Payız fəsli Azərbaycana 22 sentyabr saat 16:43-də daxil olacaq. Bu anadan etibarən Şimal yarımkürəsində Payız fəsli, Cənub yarımkürəsində isə Yaz fəsli başlayacaq.

Qış fəsli 21 dekabr saat 13:20-də başlayacaq. Bu zaman Şimal yarımkürəsindən ən qısa gündüz (9s 17d 22san) və ən uzun gecə (14s 42d 38san) müşahidə olunacaq.

Qeyd edək ki, Yerin Günəşətə illik hərəkəti elliptik orbit boyunca olduğundan bu məsafə ilə erzində dəyişir. Yer orbitinin Günəşətə ən yaxın olduğu nöqtə perihelidən, Günəşətə ən uzaq olduğu nöqtə afeli adlanır.

Самый достойный лидер

Ильхам Алиев - абсолютно правильный выбор азербайджанского народа

Проведение внеочередных президентских выборов в Азербайджанской Республике связано, прежде всего, с вступлением нашей страны в новый исторический этап развития. Под руководством Президента Ильхама Алиева наше независимое государство заложило крепкие основы своей военной мощи и экономического развития, а исторической Победой, одержанной в Отечественной войне, выполнило важнейшие задачи большого этапа периода независимости.

Сегодня независимый Азербайджан, за тридцать лет независимости успешно решивший все свои стратегические задачи, воспринимается международным сообществом как влиятельное, надежное и могущественное государство.

Общенациональный лидер азербайджанского народа Гейдар Алиев спас наш народ и государство от реальных угроз, заложил прочные основы великого будущего. А для обеспечения всестороннего и устойчивого развития была обеспечена политическая преемственность: за более чем два десятка лет руководства страной Президент Ильхам Алиев решительно изменил облик самого Азербайджана, развивая наше независимое государство по всем направлениям.

Голос Азербайджана слышен во всем мире

Под руководством главы государства продолжает успешно работать и развиваться "Контракт века", наша страна стала главным экспортёром - поставщиком нефти и газа не только в регион, но и в Европу. Проводимая успешная внешняя политика подняла Азербайджанскую Республику на уровень облада-

теля решающего голоса как в регионе, так и во всем мире. Реформы в ненефтяном секторе (аграрном, транспорте и таможне, туризме и образовании, здравоохранении и социальной сфере, общественном питании и т.д.) введены в ранг основных источников доходов, формирующих государственный бюджет.

Самое главное, что Железным Кулаком победоносного Верховного Главнокомандующего Ильхама Алиева была решена важнейшая проблема Азербайджана - были освобождены от многолетней оккупации земли наших предков, наш древний Карабах. Всего за 44 дня наша армия разгромила армянских оккупантов и одержала Великую Победу. А 20 сентября нынешнего года, после всего лишь одного дня успешной военной операции, в Карабахе было окончательно стерто существование самого многолетнего сепаратистского режима, были бесправотно восстановлены территориальная целостность и суверенитет Азербайджанской Республики: наше независимое государство решило свою стратегическую задачу, достойно реализовав все свои планы.

В настоящее время Азербайджан де-факто вступил в новый этап развития. Вызовы современного этапа развития обусловили внеочередные президентские выборы, требования времени стали определение стратегии и тактики нового этапа, необходимость целенаправленной реализации ответственных задач этого периода по политico-идеологическому, военно-экономическому, научно-культурному направлениям.

Выбор исторического момента

Азербайджанский народ, в том числе учёные нашей страны, твердо убеждены в том, что фактор лидера нашей страны имеет пер-

востепенное и решающее значение в реализации предстоящих крупных глобальных и региональных проблем.

Исторические заслуги нашего Президента перед независимым государством и народом, его твердая политическая воля, богатый опыт, высокий авторитет на международной арене, непоколебимое доверие народа вывели его на передний план мировых лидеров.

Ильхам Алиев обладает неоценимыми возможностями в решении всех проблем, стоящих перед новым этапом истории независимой Азербайджанской Республики.

Выборы 7 февраля 2024 года впервые в истории Азербайджана войдут в историю как выборы, которые состоятся в условиях территориальной целостности нашей страны. Общественное движение "Великое Возвращение", которое после нашей победы в Отечественной войне продолжает успешно реализовываться под прямым руководством Президента Ильхама Алиева, создает условия для того, чтобы население Карабаха проголосовало на своих исконных землях. Это также имеет большое общественно-политическое значение как первые президентские выборы, состоявшиеся под развевающимся на всей территории Азербайджана Государственным флагом.

Качества - самые достойные

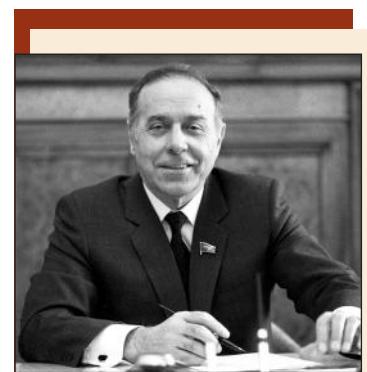
И это - выбор исторического момента, полное подтверждение суверенитета нашего независимого государства. И этой победой все мы обязаны нашему лидеру, который за двадцать невероятно сложных лет добился потрясающих успехов во всех направлениях, всесторонне развил нашу страну. Ильхам Алиев всей своей жизнью еще раз подтвердил, что является безусловным лидером независимого Азербайджана.

Все качества, необходимые истинному главе государства для обеспечения многоэтапного развития возглавляемой им страны, для надежной защиты территориальной целостности и дальнейшего укрепления государственного суверенитета, решения международных проблем в соответствии с нашими национальными интересами - все это на самом высоком уровне сосредоточено в персоне нашего Президента.

Сегодня даже в мировом масштабе непросто назвать лидеров, подобных Ильхаму Алиеву - обладающих высокими политико-нравственными качествами, всесторонними интеллектуальными возможностями, большим авторитетом и доверием своего избирателя.

Для всех жителей нашей страны - от простого рабочего или фермера до ученого, писателя, артиста - выдвижение кандидатуры Ильхама Алиева на внеочередных президентских выборах воспринимается как вполне логичное обстоятельство. Для нашего независимого государства в нынешних сложных военно-геополитических условиях кандидатура самого достойного лидера Ильхама Алиева есть самая большая удача и абсолютно правильный выбор народа. И яркое тому подтверждение - царящие в стране солидарность между народом и государством и крепкая общественно-политическая стабильность, которые гарантируют, что внеочередные президентские выборы пройдут в атмосфере организованного участия и единства нашего народа.

Иса ГАБИББЕЙЛИ,
президент НАНА академик

Гейдар Алиев:
уроки мировой
стратегии

стр. 10 ⇨

История.
Топонимика.
Фольклор

стр. 11 ⇨

Гордость
турецкого мира

стр. 11 ⇨

NASA laser reflecting
instruments to help
pinpoint earth
measurements

стр. 12 ⇨

Гейдар Алиев: уроки мировой стратегии

Современный мир рождает исключительно мало людей, дающих пример долгого политического лидерства

Столетие общенационального лидера Гейдара Алиева предопределило внимание ко многим вопросам развития Азербайджана, но особый интерес ученых вызвали вопросы о том, какова роль общенационального лидера в становлении современного азербайджанского государства, в развитии национальной идеологии, сознания, культуры.

Понятно, что все это - ареал, сфера общественных наук, и, прежде всего философии. Именно юбилею выдающегося государственного и политического деятеля был посвящен очередной номер журнала "Elmi əsərlər" №1 (40), увидевший свет в Институте философии и социологии НАНА и в подготовке которого приняли участие как азербайджанские философы, так и иностранные.

Создатель особого мироустройства

Подобный подход позволил нашим исследователям вместе с нашими друзьями-философами из России, Алжира, Пакистана и других стран осмыслить общее и специфическое в развитии философских проблем государства, в идеологии, философии лидерства и патриотизма, культурного наследия, в том числе и осмысление того, каким видят и понимают Гейдар Алиева, современный Азербайджан наши зарубежные партнеры.

Надо отметить, что все они называют достаточно серьезные позиции в научном мире. Среди авторов этого номера и представители азербайджанской научной диаспоры из России - Низами Мамедов и Гейдар Иманов: авторы уверены, что общенациональный лидер Гейдар Алиев - государственный деятель мирового масштаба, создавший современный Азербайджан, заложивший его экономические, политические, идеологические основы, условия, обеспечившие победу и разрешение многолетнего военного конфликта.

В современных условиях - это уникальное событие. Отметим также и то, что философы считают, что современный мир рождает исключительно мало людей, дающих пример умелого, позитивного и долго воздействующего политического лидерства.

Размышляя о том, что сделано и привнесено Гейдаром Алиевым в мировую политику, многие, в том числе, и иностранные авторы, пишут о его гениальности, о создании особого устойчивого государственного и общественного мироустройства, о его отношении к новациям и реформам, о новом понимании им культурного, просвещенного патриотизма и идеологии азербайджанства.

Заметим, что подход ученых, подготовивших статьи в юбилейном номере, напоминает отношение к лидерству Генри Киссинджера, отраженного в его последней книге "Лидерство: шесть уроков мировой стратегии". Но персона Гейдара Алиева во многом по его воздействию на судьбу Азербайджана основательнее, долговременнее, чем воздействие первого канцлера Федеративной Республики Германии Конрада Аденауэра, архитекторов послевоен-

ной Франции и современного Сингапура Шарля де Голля и Ли Куан Ю, или президента США Ричарда Никсона, о которых пишет мэр американской внешней политики.

Во главе угла - диалог и консенсус

Философы считают, что многочная деятельность Гейдара Алиева создала в обществе понимание того, какую роль играют в развитии страны и государства традиции государственности, конституционизма, связи между прошлым и будущим, в частности, его первым советским периодом, постсоветским и, наконец, настоящим и будущим страны и мира. Многие считают, что стабильность, возрождение страны во многом стало успешным, а потом и победным из-за понимания им значения стратегии и ценностей в государственном строительстве. Признается ими и то, что в решении многих проблем страны Гейдар Алиев первым понял, какую роль в современном мире несет правовое государство, разделение властей, гражданское общество, гендерный фактор, и насколько в них нуждается процесс возведения современного государства. Ведь даже в самые трудные 90-е годы прошлого века он всегда стремился к диалогу среди политических сил, с обществом и интеллигенцией. Народ был для него понятием священным. И когда сегодня в политике Ильхама Алиева упор делается на диалог, консенсус, мы понимаем, какой традиции и стратегии придерживается глава нашего государства, какие задачи он решает.

Конечно, ученые не могли не признать того, что в основе реформ общенационального лидера Гейдара Алиева находятся экономические изменения, подписание "Контракта века", позволившего затем принимать реформы во всех сферах жизнедеятельности государства и общества, принятие Конституции независимого Азербайджана, создание и укрепление армии.

Отмечено в работах иностранных исследователей и то, что о не-

зависимости и армии Гейдар Алиев думал еще в советский период, что говорит о его прозорливости, умении видеть и предвидеть будущее, что проявилось во многих предпринятых им действиях, в том числе - в предвидении им будущего победоносного президентства Ильхама Алиева.

Его харизма на все времена

Значимое место в размышлении как наших ученых, так и иностранных, заняли идеи о внешней политике Гейдара Алиева, его дипломатических успехах, об отношении к нему мировых лидеров, о том, что его харизма оказывала влияние не только тогда, но и сегодня - это своего рода столп, на котором виждятся новые успехи и победы.

Восхищаются авторы и его формулой "Одна нация - два государства", в которой вият гениальное решение внешней политики Азербайджана, ключ к решению проблем идентичности, того, что называется гражданство и нация. После победы в войне для Азербайджана изменилась geopolитика региона, возникли новые вызовы, такие, как открытие коммуникаций, Великое Возвращение, активизация кавказской политики, утверждение отношений с тюркскими государствами. Основы этой современной geopolитики Азербайджана, Южного Кавказа, союза тюркских государств были заложены в стратегии Гейдара Алиева, и теперь продолжаются в новых условиях, которые созданы Президентом Ильхамом Алиевым - но как продолжение прозорливой стратегии общенационального лидера.

Многое, очень многое в политике государства определяется успешной экономикой, международной политикой, правильным политическим выбором и управлением, но не все. Свою роль в успешности предпринимаемых решений играют культура, идеология, наука. Это касается того, что называется влиянием на сознание граждан, на их патриотизм, на их участие в своей судьбе и будущем государства, Родины. Понятно, что эти сфе-

ры надо рассматривать в единстве с жизнью людей, того, что составляет ноосферу и идейный дух общества. Они не должны быть единообразны, они многообразны, как типы людей, но их должны пронизывать идеи, придающие жизни общества цельность - то, что мы называем национальная идеология. Тут и политика мультикультурализма как важный конструкт этой цельности. Ей был привержен Гейдар Алиев и ее успешно в новых условиях продолжает Президент Ильхам Алиев.

Преемственность курса

Гейдар Алиев, будучи большим управленцем, обладающим стратегическим видением процессов общественного развития, как никто другой понимал значение науки, языка, истории в культуре народа. У каждой из этих сфер - свою особую роль в развитии народа, патриотизма и образцов нравственного поведения. В принятии решений в этих сферах его отличало умелое сочетание того, что у обычновенного человека в сознании трудно сочетается, но, когда их сочетает лидер, то получается правильное решение, определяющее духовное развитие общества.

К примеру, надо развивать и общественные, и гуманитарные науки, каждая из них выполняет свою роль в развитии науки. Или нужно уделить исключительное внимание сохранению родного, государственного языка, но нужно также, чтобы азербайджанцы и, в первую очередь, интеллигенция, ученые знали и учили иностранные языки. Или надо уважать культуру своего народа, историю, традиции, но надо знать и культуру, историю других народов. В этом - проявление не только высокой политической культуры лидера, но и забота о развитии культуры всей общности, простота и гениальность управленческих формул и решений.

Наш Президент Ильхам Алиев знает значение таких формул и продолжает применять их в своей политике. Понятно, что в соответствии с новым временем. Тут речь и о IV, и даже V технологической революции, о зеленой энергетике, "умных" городах и селах и т.д.

И, наконец, еще о структуре юбилейного журнала. Он состоит из двух частей. В одной упор сделан на идейном и культурном наследии общенационального лидера Гейдара Алиева, о преемственности его курса, стратегии. Во второй части речь идет о тех идеях лидера, которые получили развитие в современной политике, экономике и культуре, идеологической сфере общества - как продолжение и преобразование его идей. Здесь речь идет о ноосфере, креативной экономике и искусственном интеллекте, об образе человека XXI века, о принципах глобального управления.

В целом, думаю, что получился интересный журнал, посвященный общенациональному лидеру, образ которого послужил международному научному сотрудничеству.

Ильхам МАМЕДЗАДЕ,
директор Института
философии и социологии
НАНА доктор философских
наук, профессор

Ценные экспонаты о политике, науке, литературе

Выставка
в академической
библиотеке продлится
до конца года

В Центральной научной библиотеке (ЦНБ) НАНА продолжается выставка поступившей в текущем году литературы. На ней выставлены книги "Гейдар Алиев. Хроника президентства: 1993-2003 годы", "Гейдар Алиев и Карабах", "Отец народа", "Гейдар Алиев и наше вечное наследие".

Кроме того, экспонатами выставки стали "Нормативно-правовые документы в области библиотечного дела и информации в Азербайджанской Республике", "Шушинский центр здоровья и ремесел", "Исследование историко-культурного наследия города Шуша", "Шуша через 270 лет", "Моя вторая жизнь в Шуше", "Библиографический указатель литературы, вошедшей в фонды Центральной научной библиотеки НАНА в 2022 году", "Национальные библиотеки мира", "Науки об информации для библиотекарей", "Библиотека и волонтеры - новые возможности" и др.

Отметим, что на выставке, которая продлится до конца декабря, представлены также книги, охватывающие различные области науки - "Современный азербайджанский язык", "Проблемы развития и перспективы инноваций в народном хозяйстве", "Экология грибов", "Теория экономического анализа", "Развитие социального предпринимательства в Азербайджане".

Среди экспонируемых литературы и "Искатели мудрости", "Свобода и ответственность личности", "Психология реальной жизни", "Азбука гражданства", "Философия Джавида", "Азербайджанизм и книга Деде Горгуда", "Философские основы религиоведения", "Размышления и беседы".

История. Топонимики. Фольклор

В НАНА подвели итоги исследований ученых по Западному Азербайджану

В Президиуме НАНА состоялась научная конференция "Исследования Академии наук по Западному Азербайджану: предварительные итоги и задачи". Открыв мероприятие вступительным словом, академик Габибейли сообщил, что 24 декабря 2022 года во время встречи с членами Общины Западного Азербайджана глава государства дал соответствующие поручения о проведении исследований по истории последних 200 лет, связанных с насилиственным изгнанием наших соотечественников со своих исконных земель, депортацией и геноцидом, а также о разработке концепции возвращения в Западный Азербайджан.

Академик отметил, что в текущем году Община Западного Азербайджана успешно выполняла поставленные главой государства задачи, консолидировалась и добилась принятия ряда международных документов, а также реагирования ООН, ЮНЕСКО и других международных организаций мира на связанные с Западным Азербайджаном вопросы.

В соответствии с историческими топонимами

Сказав, что и в НАНА были реализованы важные мероприятия, нацеленные на выполнение задач, поставленных Президентом Ильхамом Алиевым перед учеными и представителями интеллигенции, академик Иса Габибейли подчеркнул, что по постановлению Президиума НАНА в Институте истории имени А.А.Бакиханова был создан отдел истории Западного Азербайджана, в Институте фольклора - отдел фольклора Западного Азербайджана, а в Институте языкоизложения имени Насими - отдел топонимики. Руководитель НАНА добавил, что за истекший период в отдельах были проведены фундаментальные исследования и получены важные результаты в сфере изучения и пропаганды богатого историко-культурного наследия, созданного нашими соотечественниками в Западном Азербайджане.

Академик Иса Габибейли продолжил: "Отдел истории Западного Азербайджана Института истории провел вместе с газетой "Халг" общественные дискуссии, связанные с изменением географических названий в Западном Азербайджане и депортацией наших соотечественников. Отдел топонимики Института языкоизложения подготовил книгу "Лексико-семантические особенности топонимов Западного Азербайджана". В настоящее время продолжаются работы по подготовке "Диалектологического атласа Западного Азербайджана". В то же время сборник "Фольклорные образцы Западного Азербайджана", подготовленный отделом фольклора Западного Азербайджана Института фольклора, находится на стадии печати".

Помимо этого, академик сообщил, что для организации научных исследований, которые проводятся в НАНА и других научных структурах страны в связи с Западным Азербайджаном, в более системной и интегративной форме в академии создан Координационный совет по исследованиям, связанным с Западным Азербайджаном. Также руководитель НАНА напомнил, что для обеспечения написания наименований мест, расположенных в современной Армении, в отеле регистрации и консульском управлении, при оформлении гражданских актов, осуществлении государственной регистрации рождения, брака и смерти в соответствии с историческими топонимами Азербайджа-

на была создана комиссия под председательством академика Говхара Бахшалиевой.

На основе архивных документов

Подчеркнув, что по постановлению Президиума НАНА в Академии наук продолжается работа над "Энциклопедией Западного Азербайджана", академик Иса Габибейли отметил, что рабочая группа под председательством профессора Керима Шукюрова обсудила словарь энциклопедии, который скоро будет рассмотрен и утвержден на заседании президиума.

Затем с докладом "История Западного Азербайджана в научных исследованиях" выступил завотделом истории Западного Азербайджана Института истории имени А.А.Бакиханова НАНА доктор философии по истории Джаби Бахрамов.

В частности, он отметил, что в 2023 году в отеле велись работы, охватывающие такие темы, как "Депортация азербайджанцев из Западного Азербайджана: XIX-XX века (архивные документы)", "Источники по истории Западного Азербайджана", "История Западного Азербайджана (в контексте истории Азербайджана)", а также продолжалась работа над подготовкой "Исторического атласа Западного Азербайджана". Так, был собран материал по темам "Депортация азербайджанцев из Западного Азер-

байджана: XIX-XX века (архивные документы)", "Источники по истории Западного Азербайджана", составлен первичный вариант структуры "Исторического атласа Западного Азербайджана", подготовлен первичный вариант текста под названием "Историография истории Западного Азербайджана", а также опубликованы различные статьи.

В своем докладе "Научная классификация топонимов Западного Азербайджана" завотделом топонимики Института языкоизложения имени Насими НАНА доктор философии по филологии Эльчин Исмайлов сообщил, что абсолютное большинство топонимов Западного Азербайджана составляют топонимы тюркского происхождения.

Историзм в фольклоре

Ученый продолжил: "Если рассматривать более древние времена, то вообще невозможно встретить топонимы нетюркского происхождения. Сегодня около 1000 из почти 1500 топонимов Сефевидского периода относятся к местам, которые по тем или иным историческим причинам превратились в руины. До нас дошли лишь руины или просто наименования этих сел. Ни одно из сохранившихся до сих пор наименований не относится к армянскому языку".

Доктор филологических наук Азиз Алекперли выступил с докладом "Историзм в фольклоре Запад-

ного Азербайджана", в котором он сообщил, что община находится в процессе широкой консолидации, в районах и деревнях создаются представительства организации. Говоря о работах, выполненных в возглавляемом им отделе, учений отметил, что собран материал для двухтомника "Образы фольклора Западного Азербайджана", данный вопрос является темой двух докторских диссертаций. Ученый добавил, что при проведении соответствующих исследований необходимо рассматривать также образцы устного творчества и армянские источники.

Далее с докладом "Фальсификация названий населенных пунктов, расположенных на исторических землях Азербайджана, в официальных документах" выступил главный научный сотрудник НИИ землемерия при Минсельхозе доктор аграрных наук Ясин Керимов.

В ходе дискуссий вице-президент НАНА академик Расим Алигулиев предложил создать Геоинформационную систему топонимических единиц Западного Азербайджана. В то же время он отметил, что в создавшихся условиях для упрощения поиска в Интернете необходимо выявить динамику топонимических единиц на территории Западного Азербайджана в различные периоды и разработать переходную таблицу, содержащую нынешние названия измененных в различные годы географических наименований мест, расположенных в современной Армянской Республике.

Гордость тюркского мира

Центр турецкой литературы имени Мехмета Акифа Эрсоя сыграет роль научного моста между Азербайджаном и Турцией

В Институте литературы имени Низами Гянджеви (ИЛ) НАНА состоялась Международная научная конференция "Автор национального Марша независимости и великий глашатай независимой государственности", посвященная 150-летию со дня рождения Мехмета Акифа Эрсоя.

До начала мероприятия в Институте литературы состоялось открытие Центра турецкой литературы имени Мехмета Акифа Эрсоя, в церемонии открытия которого приняли участие президент НАНА, директор Института литературы академик Иса Габибейли, глава Фонда философии и искусств имени Мехмета Акифа Эрсоя Мехмет Руян Сойдан, ректор Университета Мехмета Акифа Эрсоя (город Бурдур) профессор Хусейн Далгар, директор Бакинского филиала Института Юнуса Эмре Сельджук Каракылыч и коллектив ИЛ.

После церемонии открытия участники мероприятия ознакоми-

лись с выставкой, отражающей жизнь и литературную деятельность Мехмета Акифа Эрсоя.

Открыв конференцию вступительным словом, президент НАНА академик Иса Габибейли сообщил,

что дружеские и братские отношения между Азербайджаном и Турцией опираются на тысячелетия, а основу тесных связей между нашими государствами в современный период составляет стратегия великого лидера "Одна нация - два государства".

Руководитель НАНА также от-

метил, что в последние годы благо-

даря дружеским и братским взаимоотношениям между президентами двух стран Ильхамом Алиевым и Реджепом Тайипом Эрдоганом эти связи достигли высокого уровня, наши страны сотрудничают во всех сферах.

Сказав, что в учреждениях отделений гуманитарных и общественных наук НАНА ведутся исследования, охватывающие историю, литературу, культуру Турции, а открытие в ИЛ Центра Мехмета Акифа Эрсоя еще более обогатит эту деятельность, академик Иса Габибейли добавил, что в указанном институте ведутся исследования, связанные с жизнью и деятельностью великого поэта, налажено тесное сотрудничество с Университетом Мехмета Акифа Эрсоя.

Далее руководитель НАНА поблагодарил Бакинский филиал Института Юнуса Эмре за поддержку, оказанную при создании Центра и изготовлении бюста Мехмета Акифа Эрсоя. Академик выразил уверенность, что, будучи весомым вкладом в укрепление азербайджа-

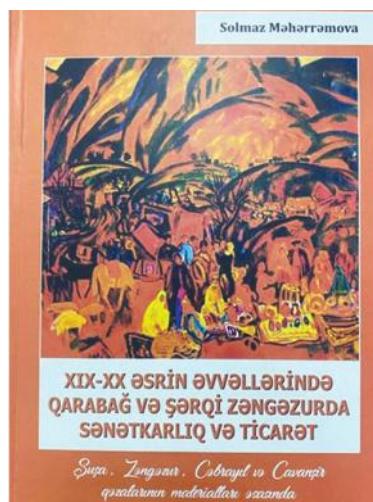
но-турецкого братства, новая структура сыграет роль научного моста между нашими странами. В своем выступлении педагог Нахчыванского государственного университета, скульптор Эльхан Зейналов, который является автором бюста Мехмета Акифа Эрсоя, установленного перед открывшимся в Институте литературы центром, подчеркнул, что великий поэт и глашатай независимости является гордостью всего тюркского мира.

Далее на конференции были заслушаны доклады Руян Сойдан ("Мир знаний Мехмета Акифа"), профессора Университета Мехмета Акифа Эрсоя Зафар Гёлян ("Архив центра Мехмета Акифа Эрсоя в Университете Мехмета Акифа Эрсоя"), заведующего и главного научного сотрудника отдела литературы тюркских народов ИЛ НАНА профессора Мамеда Алиева ("Творческие идеалы Мехмета Акифа Эрсоя и Ахмеда Джавада") и доцента Эшгана Бабаева ("Творчество Мехмета Акифа в контексте сравнений с азербайджанской литературой").

Основано на личных наблюдениях

Первый фундаментальный труд, посвященный ремеслам и торговле Карабаха и Восточного Зангезура

Вышла в свет книга старшего научного сотрудника Института истории НАНА доктора исторических наук, доцента Солмаз Матеррамовой "Ремесла и торговля в Карабахе и Восточном Зангезуре в начале XIX-XX веков". Монография является первым фундаментальным трудом, посвященным ремеслам и торговле Карабаха и Восточного Зангезура (ныне Лачинский, Губадлинский, Зангиланский и Кельбаджарский административные районы) на основе материалов Шушинского, Зангезурского, Джебраильского и Джаванширского районов начала XIX-XX вв.

В издании представлены многочисленные источники, относящиеся к перечисленным районам, а также многочисленные ремесленные направления, обряды, народные обычаи, связанные с ремеслами, основанные на личных наблюдениях автора за жителями, расселившимися в разных регионах Азербайджана в результате военной агрессии Армении в 90-е годы прошлого века.

Большая часть этих материалов, обогативших источниковоедческую базу этнографии Азербайджана

на новыми фактами, была обнаружена и обработана автором впервые.

Редактором издания является покойный академик Тейmur Буниядов, а рецензентами - доктор исторических наук, доцент Тофик Бабаев, научный сотрудник Института археологии, этнографии и антропологии Исмаил Умудов.

Отметим, что книга, предназначенная для широкой читательской аудитории, охватывает историю, этнографию, культурную антропологию, искусствоведение, фольклористику, устное народное творчество, народные обряды и т.д.

NASA laser reflecting instruments to help pinpoint earth measurements

The best known use of GPS satellites is to help people know their location whether driving a car, navigating a ship or plane, or trekking across remote territory. Another important, but lesser-known, use is to distribute information to other Earth-viewing satellites to help them pinpoint measurements of our planet, according to the official website of NASA.

NASA and several other federal agencies, including the U.S. Space Force, U.S. Space Command, the U.S. Naval Research Laboratory, and the National Geospatial-Intelligence Agency are improving the location accuracy of these measurements down to the millimeter with a new set of laser retroreflector arrays, or LRAs. "The primary benefit of laser ranging and LRAs is to improve the geolocation of all of our Earth observations," said Stephen Merkowitz, project manager for NASA's Space Geodesy Project at NASA's Goddard Space Flight Center in Greenbelt, Maryland.

A team of scientists and engineers with the project tested these arrays earlier this year to ensure they were up to their task and they could withstand the harsh environment of space. Recently the first set of these new laser retroreflector arrays was shipped to the U.S. Space Force and Lockheed Martin in Littleton,

Colorado, to be added to the next generation of GPS satellites.

Laser retroreflector arrays make it possible to do laser ranging - using small bursts of laser light to detect distances between objects. Pulses of laser light from a ground station are directed toward an orbiting satellite, which then reflect off the array and return to the station. The time it takes for the light to travel from the ground to the satellite and back again can be used to calculate the distance between the satellite and the ground.

Laser ranging and laser retroreflector arrays have been part of space

missions for decades, and they are currently mounted on and essential to the operation of Earth-viewing satellites like ICESat-2 (Ice, Cloud, and Land Elevation satellite 2), SWOT (Surface Water and Ocean Topography), and GRACE-FO (Gravity Recovery and Climate Experiment Follow On). LRAs for laser ranging were even deployed on the surface of the Moon during the Apollo missions. "The LRAs are special mirrors," said Merkowitz. "They're different from a normal mirror because they bounce back light directly towards its original source."

For laser ranging, scientists want to direct light beams back to the

original source. They do this by placing three mirrors at right angles, essentially forming an inside corner of a cube. The laser retroreflector arrays are made up of an array of 48 of these mirrored corners.

"When light enters the array, due to those 90-degree angles, the light will bounce and take a series of reflections, but the output angle will always come out at the same angle as the one that came in," said Zach Denny, optical engineer for the Space Geodesy Project at Goddard. Geodesy is the study of Earth's shape, as well as its gravity and rotation, and how they all change over time. Laser ranging to laser retroreflector arrays is a key technique in this study.

The surface of Earth is constantly changing in small ways due to shifting tectonic plates, melting ice, and other natural phenomena. With these constant shifts - and the fact that Earth is not a perfect sphere - there must be a way to define the measurements on Earth's surface. Scientists call this a reference frame.

Not only do these arrays and laser ranging help to precisely locate the satellites in orbit, but they also provide accurate positioning information for the ground stations back on Earth. With this information, scientists can even go so far as to find the center of the mass of Earth,

which is the origin, or zero point, of the reference frame. Geodetic measurements - laser ranging to reference satellites like LAGEOS (Laser Geodynamic Satellites) - are used to constantly determine the location of Earth's center of mass down to a millimeter. These measurements are critical for enabling scientists to assign a longitude and latitude to satellite measurements and put them on a map.

Significant events like tsunamis and earthquakes can cause small changes to the Earth's center of mass. Scientists need accurate laser ranging measurements to quantify and understand those changes, said Linda Thomas, a research engineer at the U.S. Naval Research Laboratory in Washington. Satellite measurements of subtle but important Earth phenomena, such as sea level rise, rely on an accurate reference frame.

The long-term global trend of sea level rise, as well as its seasonal and regional variations, occur at rates of just a few millimeters a year. The reference frame needs to be more accurate than such changes if scientists want to accurately measure them.

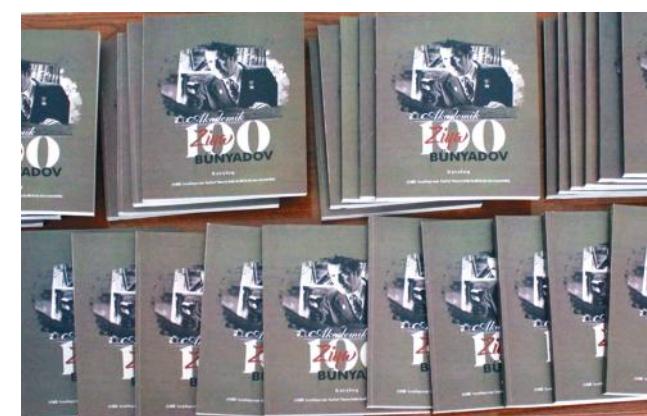
"Geodesy is a fundamental part of our daily lives because it tells us where we are and it tells us how the world is changing," said Frank Lemoine, project scientist for NASA's Space Geodesy Project.

Богатое наследие ученого

В Национальном музее истории Азербайджана представлен каталог "Академик Зия Буниятов-100"

Каталог составлен на основе материалов, связанных с деятельностью академика Зии Буниятова и собранных в Национальном музее истории Азербайджана. В него включены фотографии, документы, рукописи и другие материалы об ученом.

Составитель каталога, заместитель генерального директора музея по научной работе доктор исторических наук Фархад Джаббаров отметил, что материалы впервые попали в музей в 1968 году. "Фотография, - поделился он, - на которой запечатлен момент вручения генерал-полковнику Н. Берзари Ордена Ленина и медали "Золотая Звезда" Герою Советского Союза, капитану Зии Буниятову, документ с благодарностью И.Сталина капитану Зии Буниятову и всей воинской части, в составе которой он сражался за взятие Берлина, а также планшет, которым пользовался наш ученик во время войны, стали первыми экспонатами коллекции, которые до сих пор хранятся в музее. В последующие годы - после смерти академика - коллекция пополнилась экспонатами, которые в музей передали его родственники".

Выступившие на церемонии презентации рассказали о вкладе академика выдающегося востоковеда в азербайджанскую науку, его общественно-политической деятельности, богатом наследии, отметили ценность каталога, изданного музеем.

Главная тема - геопарки

Сотрудники Института географии имени академика Г.Алиева Министерства науки и образования (исполнительный директор доктор философии по географии, доцент Заур Имрани, старший научный сотрудник доктор философии по географии, доцент Эльмира Керимова, научный сотрудник Бейимханым Гусей-

нова и докторант института Аслан Бабаханов) приняли участие в цифровой оценочной встрече "От теории к практике: многосторонняя научная поддержка инициативы Мухури-геопарк в Грузии".

К онлайн-мероприятию присоединились сотрудники Института географии

Редакционная коллегия:

Иса Габибейли, Ариф Гашимов, Дильгам Тагиев,
Ибрагим Гулиев, Наргиз Пашаева, Расим Алигулиев, Тофик Нагиев,
Ирада Гусейнова, Говхар Бахшалиева, Джамиль Алиев,
Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001,
ул.Истиглалийят, 30, Президиум НАНА
e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Тираж: 2000